

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Харківської обласної державної адміністрації
ХАРКІВСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Т. Дорош

ПАЛІТРА ФОРТЕПІАННОЇ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ МУЗИКИ

Практичний посібник
для здобувачів першого (бакалаврського) вищого рівня

Частина 1

Вальси. Польки

Харків
2022

УДК 378.016:78.085.2:780.616.432(072)

Д 69

Автор-укладач:

Дорош Т. Л., кандидат наук з державного управління, професор кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Рецензенти:

Кошавець І. М. – Заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Машинець Л. Ю. – художній керівник зразкового художнього колективу, балетмейстер-постановщик ансамблю народного танцю «Сяйво» Комунального закладу «Центр дитячої та юнацької творчості № 3 Харківської міської ради»

Д 69 Дорош Т. Л. Фортепіанна палітра танцювальної музики : практ. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) вищого рівня / авт.-уклад. Т. Л. Дорош. – Харків : ФОП Панов А. М., 2022. – Ч. 1 : Вальси. Польки. – 110 с.

Практичний посібник знайомить із танцювальною музикою для фортепіано, основними біографічними відомостями та творчістю композиторів різних епох, які є авторами танцювальних композицій. Ч.1 представлена вальсами та польками, де вивчаються твори професійно-педагогічного репертуару під час підготовки з освітнього компоненту «Спеціальний музичний інструмент (фортепіано)». Наведені методичні рекомендації до танцювальної музики допоможуть розкрити проблеми щодо виконання та інтерпретації фортепіанних п'єс.

Видання адресовано викладачам, концертмейстерам хореографічних колективів, учасникам освітнього процесу та всім, хто цікавиться танцювальною музикою.

УДК 378.016:78.085.2:780.616.432(072)

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Протокол № 4 від 31.03.2022 р.*

© ХГПА, 2022

© Дорош Т. Л.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. ФОРТЕПІАНА ТА ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА	
ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ	8
1.1. Вальси	8
С. Джонс. Вальс з оперети «Gejsza».....	8
Ш. Гуно. Вальс із опери «Фауст».....	9
Ф. Шуберт. Вальс.....	11
Й. Штраус. Morgenblätter. Walzer (Op. 270).....	12
Е. Гріг. Вальс (зі зб. «Лирические пьесы»).....	13
Ф. Пуленк. Тірольський вальс.....	15
Й. Штраус. Вальс із оперети «Циганський барон».....	17
Л. Деліб. Вальс із балету «Коппелія».....	18
1.2. Польки	19
Й. Штраус. Анна-полька.....	19
Й. Штраус. Violetta (Polka).....	20
Й. Штраус. Полька (Фа мажор).....	22
Л. Стреаббог. Azalia-Polka.....	23
Й. Рафф. The Alice Polka.....	24
А. Казелла. Полька-галоп.....	27
РОЗДІЛ 2. ФОРТЕПІАНА ТА ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА	
ЗАРУБІЖНИХ КОМПОЗИТОРІВ	29
2.1. Вальси	29
Д. Шостакович. Вальс.....	29
Д. Львів-Компанієць. Повільний вальс «У моря».....	30
С. Майкапар. Вальс.....	31
О. Гречанинов. Вальс.....	32
Т. Максимов. Вальс-Спогади.....	33

Т. Максимов. Вальс жовтого листя.....	34
2.2. Польки.....	35
В. Герчик. Полька.....	35
Білоруський народний танок. Янка-Полька.....	35
А. Жилінський (Жилінськіс). Латиська народна полька.....	36
Ан. Александров. Новорічна полька.....	37
М. Глінка. Дитяча полька.....	38
Т. Ломова. Полька.....	39
РОЗДІЛ 3. ФОРТЕПІАННА ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА	
УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ	40
3.1. Вальси.....	40
М. Жербін. Вальс.....	40
В. Косенко. Вальс.....	41
І. Степанова-Боровська. Повільний вальс.....	43
І. Степанова-Боровська. Вальс-казка.....	45
О. Жук. На шкільному балі (Вар. IV «Музичні малюнки»).....	47
Р. Глієр. Вальс із балету «Мідний вершник».....	48
О. Білаш. Вальс-Бостон.....	49
3.2. Польки.....	53
В. Сорока. Весільна полька.....	53
Ю. Сироткін. Полька. Ковзанярі.....	54
Муз. М. Різоля. Полька (ля мінор).....	56
О. Білаш. Полька на дві сторони.....	57
І. Степанова-Боровська. Полька-малютка.....	61
М. Жербін. Полька.....	63
В. Косенко. Полька.....	66
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	
ТАНЦЮВАЛЬНИХ ТВОРІВ.....	68
4.1. Методичні рекомендації щодо	

виконання танцювальних композицій	68
4.2. Відомості про композиторів фортепіанної танцювальної музики.....	72
ПІСЛЯМОВА	101
ГЛОСАРІЙ	103
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ТА ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..	105
ДОДАТКИ	107
Додаток А. Темпи танцювальної музики (за метрономом).....	107
Додаток Б. Музичні терміни, що вживаються в танцювальній музиці.....	108

ПЕРЕДМОВА

У практичному посібнику представлено фортепіанну танцювальну музику – вальси та польки, які дістають справжнє життя в момент свого виконання. У цій праці актуалізується впровадження в практику роботи ЗВО творчого надбання представників західноєвропейської, зарубіжної, української музичної школи. Варто вказати про педагогічну доцільність застосування цього матеріалу, що обумовлюється його художньою довершеністю, національним колоритом, самобутністю звучання музичної мови тощо.

Робота викладача з учасником освітнього процесу над репертуаром є, з одного боку опанування творами професійно-педагогічного репертуару, а з другого – детальна робота над втіленням багатогранної стилістики танцювальної музики. Отже, формування професійних компетентностей майбутніх фахівців музичного мистецтва визначили мету цього практичного посібника, яка реалізується в таких завданнях:

- ознайомити майбутніх учителів музичного мистецтва з фортепіанною танцювальною музикою (вальси та польки) композиторів різних країн світу;
- створити умови для активізації творчої діяльності здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою Середня освіта (Музичне мистецтво);
- надати цікаві факти про композиторів танцювальних композицій, акцентуючи увагу на їхніх стильових особливостях;
- продемонструвати доцільність добору музичного матеріалу, який допомагає зрозуміти характер, рухи композиції, сприяє формуванню специфічних знань, професійних умінь, навичок, основ творчого розвитку, виховує в майбутніх фахівців музичний смак.

Танцювальну музику можна почути на сценах в операх, оперетах, балетах, театрах, концертних залах тощо, яка відповідає за емоції та переживання. Матеріали практичного посібника «Фортепіанна палітра

танцювальної музики. Ч. 1 : Вальси. Польки» об'єднано в чотири розділи, де містяться твори 28-и композиторів різних країн світу та епох. Окрім того, є глосарій та два додатки.

У першому розділі «Фортепіанна танцювальна музика західноєвропейських композиторів» представлено вальси та польки американських, французьких, австрійських, італійських, норвезьких композиторів, де характерними рисами музичних творів є прозорість фактури, ритмічна жвавість та винахідливість.

У другому розділі «Фортепіанна танцювальна музика зарубіжних композиторів» надано не лише твори композиторів минулих століть, але й сучасних талановитих митців, які популяризують свою творчість через Інтернет, виставляють не лише відео зі своїми творами, які самі виконують, а й ноти у вільному доступі.

У третьому розділі «Фортепіанна танцювальна музика українських композиторів» систематизовано нотний матеріал, що апробований і широко застосовується й нині в роботі зі здобувачами ЗВО мистецького профілю навчання під час підготовки до опанування творами професійно-педагогічного репертуару. Окрім того, ці танцювальні композиції можна використовувати на хореографічних заняттях, де виникає спілкування між викладачем і танцювальним колективом, створюється основа для емоційного контакту між ними.

Вагомим є й четвертий розділ, що вміщує характерні риси та особливості відтворення жанрових творів. Окрім цього, надаються стислі характеристики авторів, твори яких мають мелодійну та поетичну привабливість.

Запропонований практичний посібник стане в нагоді викладачам, майбутнім учителям музики та музичного мистецтва ЗЗСО, концертмейстерам хореографічних колективів, де учасники освітнього процесу вчаться слухати й сприймати музику, та всім, хто цікавиться танцювальними творами.

РОЗДІЛ 1.
ФОРТЕПІАННА ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА
ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

1.1. Вальси

Вальс з оперети «Gejsza»

С. Джонс

The musical score is written for piano in 3/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat). It consists of six systems of two staves each (treble and bass clef). The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. The piece concludes with a double bar line and repeat signs.

Measures 1-6: Treble clef starts with a quarter note G4, followed by a quarter rest, then a quarter note A4. Bass clef has a quarter rest, then a quarter note G3, followed by a quarter note F3. Dynamic marking: *p*.

Measures 7-12: Treble clef continues with quarter notes G4, A4, Bb4, and quarter rests. Bass clef has quarter notes G3, F3, E3, and quarter rests. Dynamic marking: *p*.

Measures 13-18: Treble clef has slurred quarter notes G4, A4, Bb4, and quarter rests. Bass clef has quarter notes G3, F3, E3, and quarter rests. Dynamic marking: *mf*.

Measures 19-24: Treble clef has slurred quarter notes G4, A4, Bb4, and quarter rests. Bass clef has quarter notes G3, F3, E3, and quarter rests. Dynamic marking: *p*.

Measures 25-30: Treble clef has quarter notes G4, A4, Bb4, and quarter rests. Bass clef has quarter notes G3, F3, E3, and quarter rests. Dynamic marking: *f*.

Measures 31-32: Treble clef has quarter notes G4, A4, Bb4, and quarter rests. Bass clef has quarter notes G3, F3, E3, and quarter rests. Dynamic marking: *f*.

Вальс із опери «Фауст»

Ш. Гуно

Tempo di Valse

mf

5

9

13

17

21

Musical score for measures 21-24. The piece is in D major (two sharps) and 4/4 time. The right hand features a melodic line with eighth notes and quarter notes, including a half-note phrase in measure 21 and a quarter-note phrase in measure 22. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

25

Musical score for measures 25-27. The right hand continues the melodic development with eighth notes and quarter notes. The left hand maintains the harmonic accompaniment with chords and single notes.

28

Musical score for measures 28-31. The right hand features a melodic line with eighth notes and quarter notes, including a half-note phrase in measure 28 and a quarter-note phrase in measure 29. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is present in measure 30.

Вальс

Ф. Шуберт

Lento e cantabile

The musical score is written for piano in G major and 3/4 time. It consists of six systems of music, each with a treble and bass clef staff. The first system (measures 1-5) is marked *mf*. The second system (measures 6-10) continues the *Lento e cantabile* mood. The third system (measures 11-16) is marked *animato accelerando*. The fourth system (measures 17-22) is marked *f appassionato*. The fifth system (measures 23-28) is marked *dim. p e calmato*. The sixth system (measures 29-32) includes a *rit.* marking and a first/second ending bracket.

Morgenblätter.

Walzer

Й. Штраус, Op. 270

Walzer.

p

p

sf

cresc.

f

Fine.

Dol segno al fine

Вальс (зі зб. «Ліричні п'єси»)

Е. Грір

Allegro moderato

1) *Red. ** *Red. ** *Red. ** *simile*

ritard. *a tempo*

f *p (sub.) p*

rit. *a tempo (ma piu sostenuto)*

p (sub.) p

*Red. ** 2) *Red. ** *Red. ** *Red. ** *simile*

*Red. ** 2) *Red. ** *Red. **

4 3 1 4 2 rit. a tempo

p

2 3 4 3 1 3 2 3 2 3 3 2 1 2 5 4 3 2 3

1) *ped.* * *ped.* * 1) *ped.* * 1) *ped.* * *simile*

rit.

f

1) *ped.* * *ped.* * *ped.* *

a tempo

p

1) *ped.* * *ped.* * *simile*

(*mf*)

3 3 3

rit.

f *p* (sub.)

Coda

a tempo (piu sostenuto)

4 5 3 4 3 2 4 5 3 2 3 2 5 3 2 5 3 2

p dolce 1 1 1 1 1 *pp*

con pedale

ped. *

Тірольський вальс

Ф. Пуленк

The musical score is presented in two systems, each with five staves. The first system (measures 1-5) features a piano part with a *mf* dynamic and a violin part with fingerings 1, 4, 1, 4, 3, 2, 1. The second system (measures 6-10) continues the piano part and introduces a second violin part with fingerings 2, 4, 3, 1, 4, 3, 2, 1. The third system (measures 11-15) shows the piano part with a *p* dynamic and the second violin part with fingerings 2, 4, 3, 2, 1, 4, 3, 2, 1. The fourth system (measures 16-20) features the piano part with a *p* dynamic and the second violin part with fingerings 1, 3, 2, 1, 3, 2, 1, 3, 2, 1. The fifth system (measures 21-25) shows the piano part with a *mf* dynamic and the second violin part with fingerings 1, 3, 2, 1, 3, 2, 1, 3, 2, 1. The piano part consists of a steady eighth-note accompaniment, while the violin parts play a melodic line with various articulations and dynamics.

20

2a

22

2a simile

25

2a

32

2a

40

2a

Вальс із оперети «Циганський барон»

Й. Штраус

The musical score is presented in five systems, each with a treble and bass clef staff. The first system begins with a piano (*p*) dynamic marking. The notation includes various rhythmic values, slurs, and fingerings (1-5) for both hands. The piece concludes with a double bar line and a fermata over the final notes.

Кінець.

Вальс із балету «Коппелія»

Л. Деліб

Tempo di valse

The image displays a musical score for a waltz in 3/4 time, consisting of four systems of staves. Each system contains a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a piano accompaniment. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings. The first system begins with a piano (*p*) dynamic. The second system includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third system features a piano (*p*) dynamic. The fourth system includes a piano (*p*) dynamic, a mezzo-forte (*mf*) dynamic, and a decrescendo (*dim.*) marking. Measure numbers 1, 5, 17, and 25 are indicated at the start of their respective systems.

1.2. Польки

Анна-полька

Й. Штраус

Allegretto

The musical score is written for piano and bass. It consists of five systems of two staves each. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The score includes various dynamics such as *f*, *pp*, *poco rit.*, *p a tempo*, and *Fine*. Performance markings include accents, slurs, and a trill (*tr*). Fingerings are indicated by numbers 1-5. The piece concludes with a double bar line and the instruction *D.S.al Fine*.

Violetta-Polka

Й. Штраус

The musical score for "Violetta-Polka" by Johann Strauss is presented in a standard piano format with two staves per system. The piece is in 2/4 time and features a variety of dynamics and articulations. The first system (measures 1-4) begins with a piano (*p*) dynamic, marked with slurs and accents. The second system (measures 5-8) continues with piano accompaniment. The third system (measures 9-12) shows a change in texture with more complex chordal patterns. The fourth system (measures 13-16) is marked *mf* (mezzo-forte) and features a more active melody. The fifth system (measures 17-20) includes a first ending (1.) and a second ending (2.), with the first ending marked *ff* (fortissimo) and the second ending marked *p* (piano). The final system (measures 21-24) concludes with a piano accompaniment. The score is written in a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4.

34

34

40

40

46

46

52

52

58

58

Полька (Фа мажор)

Й. Штраус

Allegretto

The musical score is written for piano in F major and 2/4 time. It consists of four systems of two staves each. The first system (measures 1-4) is marked *mp* and *non legato*. The second system (measures 5-8) continues the *mp* dynamic. The third system (measures 9-12) is marked *mf*. The fourth system (measures 13-16) concludes the piece with a double bar line. The melody in the right hand features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together, while the left hand provides a steady accompaniment of chords and single notes.

Azalia-Polka

Л. Стрѣабор

The musical score for "Azalia-Polka" is presented in four systems of piano notation. Each system consists of a treble and bass staff joined by a brace on the left. The first system begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. It includes dynamic markings *v* and *p*. The second system starts with a measure rest and a first ending bracket. The third system begins with a measure rest and a dynamic marking of *p*. The fourth system starts with a measure rest and ends with a double bar line and a dynamic marking of *f*. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and slurs.

The Alice Polka

Й. Рафф

INTRODUCTION.

mf *cres.*

The introduction consists of two staves in 2/4 time. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a rhythmic accompaniment with chords and single notes. Dynamics include *mf* and *cres.*

POLKA.

p scherz: *cres.*

Ped. * *Ped.* *

The first system of the polka features a lively melody in the right hand and a steady bass line in the left hand. The tempo is marked *scherz:*. Dynamics include *p* and *cres.*. Pedal markings are present at the end of the system.

p

Ped. * *Ped.* *

The second system continues the polka's melody and accompaniment. The right hand melody is marked *p*. Pedal markings are present at the end of the system.

f *ff*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

The third system shows an increase in volume, with the right hand melody marked *f* and *ff*. The left hand accompaniment becomes more active. Pedal markings are present at the end of the system.

The final system of the polka features a more complex melodic line in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The piece concludes with a final chord.

ff

First system of a piano score. The right hand features a rapid sixteenth-note pattern, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment. The dynamic marking *ff* is present.

p scherz.

Second system of the piano score. The right hand has a melodic line with slurs and accents, and the left hand continues with chords and eighth notes. The dynamic marking *p* and the tempo marking *scherz.* are included. A first ending bracket labeled *S¹* spans the final two measures.

f Fine.

Third system of the piano score. The right hand has a melodic line with slurs and accents, and the left hand continues with chords and eighth notes. The dynamic marking *f* and the word *Fine.* are included. A first ending bracket labeled *S¹* spans the final two measures. Pedal markings *Ped.* with asterisks are placed below the bass line.

TRIO. *p dol.*

TRIO. *p dol.*

Fourth system, the beginning of the Trio section. The right hand has a melodic line with slurs and accents, and the left hand continues with chords and eighth notes. The dynamic marking *p dol.* is present. Pedal markings *Ped.* with asterisks are placed below the bass line.

crex. *f* *p*

Fifth system of the piano score. The right hand has a melodic line with slurs and accents, and the left hand continues with chords and eighth notes. The dynamic markings *crex.*, *f*, and *p* are included. A first ending bracket labeled *S¹* spans the final two measures. Pedal markings *Ped.* with asterisks are placed below the bass line.

First system of musical notation. The right hand features a melodic line with slurs and accents. The left hand provides a rhythmic accompaniment with chords and moving lines. Dynamics include *And.* and ** And. **.

Second system of musical notation. It includes first and second endings, indicated by *1°* and *2°*. Dynamics include *cres.* and *mf*.

Third system of musical notation. The right hand has a more active melodic line with slurs. Dynamics include *f*.

Fourth system of musical notation. It includes first and second endings, indicated by *1°* and *2°*. Dynamics include *p dol.* and *And. * And. **.

Fifth system of musical notation. It includes first and second endings, indicated by *1°* and *2°*. Dynamics include *cres.*

Polka D.C.

Полька-галоп

А. Казелла

The musical score is written for piano and bass. It consists of six systems of music. The first system begins with a dynamic marking of *mf* and the instruction *sempre stacc.* The second system continues the piece. The third system includes the instruction *sf stacc. sempre assai* and a dynamic marking of *sf*. The fourth system features the instruction *più forte* and dynamic markings of *sf* and *ff*. The fifth system includes the instruction *m. d.* and dynamic markings of *f* and *m. s.*. The sixth system concludes with the instruction *meno forte* and dynamic markings of *sf sempre* and *molto stacc.*

The image displays four systems of musical notation for piano, likely from a 19th-century repertoire. The notation includes treble and bass staves with various musical symbols and performance instructions.

- System 1:** Features a treble staff with a melodic line and a bass staff with a rhythmic accompaniment. Dynamics include *sf* (sforzando).
- System 2:** Includes the instruction "string." above the treble staff. Dynamics include *sf cresc.* (sforzando crescendo) and *sf*.
- System 3:** Starts with the instruction "Ancora più prestissimo" (Again much faster). Dynamics include *sf* and *p subito* (piano subito).
- System 4:** Includes the instruction "poco allarg." (poco allargando). Dynamics include *ff*, *sf*, and *fff sf*. The system concludes with the instruction "lunga" (long).

Завдання для самостійної роботи:

1. Самостійне вивчення біографії західноєвропейських композиторів, які працювали в танцювальних жанрах (вальси та польки).
2. Самостійне опрацювання нотного тексту танцювальних композицій (добір зручної аплікатури, педалізації, дотримання штрихових та ритмічних особливостей тощо).
3. Підготовка танцювальної композиції для концертних виступів, власної творчо-педагогічної роботи.

РОЗДІЛ 2.
ФОРТЕПІАННА ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА
ЗАРУБІЖНИХ КОМПОЗИТОРІВ

2.1. Вальси

Вальс

Д. Шостакович

Moderato

mf Б

Перша частина

6

12

18

23

28

Б

М

7

Повільний вальс «У моря»

Д. Львів-Компанієць

Andante

p dolce

mp espr.

7

14

21

27

1.

2

34

1.

cresc.

f

2.

poco rit.

p

Вальс

С. Майкапар

Allegro, Grazioso

The musical score is written for piano in 3/4 time. It consists of six systems of music, each with a treble and bass staff. The piece begins with a piano (*p*) dynamic. The first system (measures 1-5) features a melody in the right hand with fingerings 4, 2, 4, 2 and a bass line with chords. The second system (measures 6-9) includes a mezzo-piano (*mp*) dynamic and a melodic flourish in the right hand with fingerings 5, 1, 2, 3, 4, 5. The third system (measures 10-14) continues the piano (*p*) dynamic. The fourth system (measures 15-18) features a mezzo-piano (*mp*) dynamic and a melodic flourish with fingerings 5, 1-6, 4, 2, 3. The fifth system (measures 19-23) continues with piano (*p*) dynamics. The sixth system (measures 24-27) concludes with piano (*p*) dynamics and a melodic flourish with fingerings 3, 2, 2, 2.

Musical score for measures 29-32. The piece is in 3/4 time and B-flat major. Measure 29 starts with a treble clef and a half note G4. Measure 30 has a dynamic marking of *mf*. Measure 31 has a dynamic marking of *p* and a four-measure slur. Measure 32 ends with a double bar line.

Вальс

О. Гречанинов

Tempo di valse

Musical score for measures 3-6. The piece is in 3/4 time and B-flat major. Measure 3 starts with a dynamic marking of *mf*. Measures 4-6 show a steady accompaniment in the bass clef and a melodic line in the treble clef.

Musical score for measures 7-10. The piece is in 3/4 time and B-flat major. Measure 7 starts with a dynamic marking of *mf*. Measures 8-10 continue the melodic and accompanimental patterns.

Musical score for measures 11-13. The piece is in 3/4 time and B-flat major. Measure 11 has a dynamic marking of *f*. Measures 12-13 show a change in the bass clef accompaniment.

Musical score for measures 14-17. The piece is in 3/4 time and B-flat major. Measures 14-17 continue the melodic and accompanimental patterns.

Musical score for measures 18-20. The piece is in 3/4 time and B-flat major. Measures 18-20 continue the melodic and accompanimental patterns.

Вальс-Спогади

Т. Максимов

Measures 1-5 of the piece. The music is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The melody in the right hand features a series of eighth-note patterns, often beamed together and accented. The left hand provides a steady accompaniment of chords and single notes.

Measures 6-11. The melodic line continues with similar eighth-note patterns, incorporating some grace notes. The accompaniment remains consistent, supporting the rhythmic flow of the piece.

Measures 12-16. Measure 12 is marked with a '12' above the staff. The melody becomes more intricate with sixteenth-note runs. The word 'Fine' is written at the end of measure 16.

Measures 17-20. Measure 17 is marked with a '17' above the staff. The piece continues with its characteristic waltz rhythm and melodic motifs.

Measures 21-24. Measure 21 is marked with a '21' above the staff. The musical texture remains consistent with the previous sections.

Measures 25-28. Measure 25 is marked with a '25' above the staff. The piece concludes with a final melodic flourish in the right hand and a sustained chord in the left hand.

D.C. al Fine

Вальс жовтого листя

Т. Максимов

Tempo di valse

The musical score is written for piano and consists of six systems of two staves each. The first system includes a *mp* dynamic marking. The piece concludes with a *Fins* marking at the end of the sixth system.

2.2. Польки

Полька

В. Герчик

Moderato

1. 2.

9

17

Янка-Полька

Білоруський народний танок

Allegro

1. 2.

9

Латиська народна полька

А. Жилінський (Жилінськіс)

Allegro

1 3 2 3 1 4 1 2 4 3

mf

3 1 3 2 3 1 4 1 2 4 3 1 2 3

p *f* *Кінець*

1 2 1
4 4 3

3 4 3 4 3 4 3 4 3 4 3 4 3 4 3 4

mf

11 *dim.* *p* **Da Capo al Fine**

Новорічна полька

Ан. Александров

The musical score is written for piano and bass. It consists of five systems of two staves each. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The piece begins with a *mf* dynamic. The first system includes a *mf* dynamic marking. The second system includes *mf* and *f* dynamic markings. The third system includes a *p* dynamic marking. The fourth system includes *f* and *p* dynamic markings. The fifth system includes a *f* dynamic marking. The score is heavily annotated with fingering numbers (1-5) and slurs. The piece concludes with a double bar line.

Дитяча полька

Муз. М. Глінки

The image displays a musical score for a piece titled "Дитяча полька" (Children's Polka) by M. Glinka. The score is written for piano and consists of five systems of music. Each system includes a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The first system begins with a dynamic marking of *mf*. The second system includes a dynamic marking of *f*. The score features various musical notations, including eighth and sixteenth notes, rests, and slurs, indicating a lively and rhythmic piece. The piece concludes with a double bar line at the end of the fifth system.

Полька

Муз. Т. Ломової

The image displays a musical score for a piece titled "Полька" (Polka) by T. Lomova. The score is written for piano and consists of five systems of music. Each system includes a treble and bass clef staff. The music is in 3/4 time and features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together. There are several measures with slurs and accents, and the piece concludes with a double bar line and repeat dots. Measure numbers 1, 8, 13, 18, and 25 are indicated at the beginning of their respective systems.

Завдання для самостійної роботи:

1. Самостійне вивчення біографії зарубіжних композиторів, які працювали в танцювальних жанрах (вальси та польки).
2. Самостійне опрацювання танцювальних композицій сучасних композиторів, які популяризують свою творчість через Інтернет.

РОЗДІЛ 3.
ФОРТЕПІАННА ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА
УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

3.1. Вальси

Вальс

М. Жербін

Moderato

4 2 4 3 4 5 4 2 5 4-5 2 5 4 4

11 2 5 4 5 4 5-4 1 3 5

20 *rosso a rosso cresc.* 1 3 1 2 3

27 2-5 4 2-5 3 3 2

35 rit. 4

42 *a tempo* 4 5 1 4 3 5 1 2 3 4 1 1. *p* *a tempo* 2. *p*

5 5 4 5 2 1 2 4 5 5

Вальс

В. Косенко

Tempo di Valse. Lento

The musical score is written for piano and consists of three systems of music. Each system contains a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked "Tempo di Valse. Lento".

System 1: The first measure of the treble staff has a dynamic marking of *mf cantabile*. The bass staff has a fingered bass line with notes G2, F#2, E2, D2, C2, B1, A1, G1. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The treble staff has a melodic line with fingerings 4, 1 2 4 3, 1 2, 4, 1 2 5 4 3, 1 2, 1.

System 2: The treble staff continues the melodic line with fingerings 3 4 3, 2, 3, 2, 3, 2 3 4. The bass staff has chords and single notes with fingerings 1 2, 1 2, 1 2, 1 2, 1 2, 3 4 3.

System 3: The treble staff has a melodic line with fingerings 4, 2 4 3, 1 2, 4, 1 2 3 4 3, 1 2. The bass staff has a bass line with fingerings 2 1 1 2, 3, 3, 3.

First system of a piano score. The right hand features a melodic line with slurs and fingerings (1, 2, 3, 4). The left hand provides harmonic support with chords and single notes, including fingerings (5, 4, 5, 5). A dynamic marking of *p* (piano) is present. The system concludes with a *cresc.* (crescendo) instruction.

Second system of the piano score. The right hand continues the melodic development with slurs and fingerings (4, 1, 2, 3, 2, 1, 3, 2). The left hand accompaniment includes chords and moving lines with fingerings (5, 5, 5, 5, 6, 5). A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is indicated.

Third system of the piano score. The right hand features a more active melodic line with slurs and fingerings (4, 2, 3, 2, 4, 2, 4, 3, 2). The left hand accompaniment consists of chords and single notes with fingerings (5, 5, 5, 5, 5).

Fourth system of the piano score. The right hand has a melodic line with slurs and fingerings (2, 4, 5, 2, 5, 1, 5, 4, 5, 5, 4, 1, 3, 2). The left hand accompaniment includes chords and single notes with fingerings (5, 5, 5, 5, 5). A dynamic marking of *p* (piano) is present.

Fifth system of the piano score. The right hand features a melodic line with slurs and fingerings (5, 1, 2, 5, 3, 2, 5, 3). The left hand accompaniment consists of chords and single notes with fingerings (5, 5, 5, 5, 5). The system concludes with a *poco rit. e dim.* (poco ritardando e diminuendo) instruction.

Повільний вальс

I. Степанова-Боровська

Moderato

The musical score is presented in five systems, each consisting of a treble and bass clef staff. The first system begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The second system starts at measure 10, the third at measure 18, the fourth at measure 26, and the fifth at measure 33. The notation includes various note values, rests, and slurs. Below the bass staff of each system, there are small decorative symbols, possibly representing ornaments or specific performance instructions.

40

Musical notation for measures 40-46. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and slurs. The lower staff contains a bass line with chords and single notes. Below the bass staff, there are small circular icons with numbers, likely representing fingering or pedal points.

47

Musical notation for measures 47-54. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and slurs. The lower staff contains a bass line with chords and single notes. Below the bass staff, there are small circular icons with numbers, likely representing fingering or pedal points.

55

Musical notation for measures 55-61. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and slurs. The lower staff contains a bass line with chords and single notes. Below the bass staff, there are small circular icons with numbers, likely representing fingering or pedal points.

62

Musical notation for measures 62-69. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and slurs. The lower staff contains a bass line with chords and single notes. Below the bass staff, there are small circular icons with numbers, likely representing fingering or pedal points.

70

Musical notation for measures 70-77. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and slurs. The lower staff contains a bass line with chords and single notes. Below the bass staff, there are small circular icons with numbers, likely representing fingering or pedal points.

82

Musical notation for measures 82-89. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and slurs. The lower staff contains a bass line with chords and single notes. Below the bass staff, there are small circular icons with numbers, likely representing fingering or pedal points.

Вальс-казка

I. Степанова-Боровська

Moderato

pp

p *mp*

p *pp*

p *pp*

Allegretto

Spresato *mf* (*p*)

170

System 1: Measures 170-179. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand.

180

System 2: Measures 180-189. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand.

190

System 3: Measures 190-199. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. Includes dynamic markings *p* and *pp* con dolcezza. The tempo marking *Andante* is positioned above the system.

200

System 4: Measures 200-209. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. Includes dynamic marking *p*.

210

System 5: Measures 210-219. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. Includes dynamic marking *mp*.

220

System 6: Measures 220-229. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand.

230

System 7: Measures 230-239. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. Includes dynamic marking *p* dolcissimo.

240

System 8: Measures 240-249. Treble clef, key signature of two flats, 4/4 time. Features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. Includes dynamic markings *pp* and *ppp*.

На шкільному балі

Вальс

О. Жук

Tempo di Valse

p

poco rit.

a tempo

rit.

a tempo

p

cresc.

The musical score is written for piano and consists of five systems of music. Each system has a treble and bass clef staff. The key signature has two flats (B-flat major). The time signature is 3/4. The first system is marked 'Tempo di Valse' and 'p'. The second system is marked 'poco rit.'. The third system is marked 'a tempo'. The fourth system is marked 'rit.'. The fifth system is marked 'a tempo' and 'p'. The sixth system is marked 'cresc.'.

mf
p
poco rit. *a tempo*
f
poco dim. *pp*
 7

Вальс із балету «Мідний вершник»

Р. Глієр

Tempo di valse

p
pp
 10
 17

Вальс-Бостон

О. Білаш

Tempo di Valse

The musical score is arranged in four systems, each with a piano (p) part on the left and a violin (vln) part on the right. The piano part is written in treble clef with a 4/4 time signature, and the violin part is in bass clef. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. Dynamics include *mf* and *poco rit.*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and repeat signs. The piano part features a steady accompaniment of chords and eighth notes, while the violin part plays a melodic line with grace notes and slurs.

This page of piano sheet music consists of four systems, each with a grand staff (treble and bass clefs). The music is written in a key signature of one flat (B-flat major or D minor).

- System 1:** Features a series of chords and arpeggios. Fingerings are indicated above notes (e.g., 5, 4, 3, 5, 4, 3, 2, 3, 2, 1). Dynamics include *p* and *mf*. The system ends with a *simile* marking.
- System 2:** Continues the melodic and harmonic development. Includes a *mf* dynamic marking and a *simile* marking.
- System 3:** Shows further melodic movement with various chordal accompaniment. Includes a *mf* dynamic marking and a *simile* marking.
- System 4:** The final system on the page, concluding with a *simile* marking.

4 2 1

4 3 2

5

3

1 2 4

1 2 4

Detailed description: This system contains the first four measures of a piece. The treble clef staff has a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The bass clef staff features a bass line with slurs and fingerings (4 3 2 1, 3 2 1 2, 1 2 4, 1 2 4). A dynamic marking 'p.' is present in the first measure, and a fermata is placed over the first measure of the third measure.

3

2

1

5

1 2 4

1 2 4

Detailed description: This system contains measures 5-8. The treble clef staff continues the melodic line with slurs and fingerings (3, 2, 1, 5). The bass clef staff has a steady accompaniment with slurs and fingerings (1 2 4, 1 2 4). Dynamic markings 'p.' are used throughout.

1

1

1

1

1

1 2 4

1 2 4

1 2 4

1 2 5

Detailed description: This system contains measures 9-12. The treble clef staff features a more active melodic line with slurs and fingerings (1, 1, 1, 1, 1). The bass clef staff continues with accompaniment and slurs (1 2 4, 1 2 4, 1 2 4, 1 2 5). Dynamic markings 'p.' are present.

1

1

5

1

2

1

5

2

1

2

1

3

poco rit.

1 2 4

1 2 4

1 2 4

4 p.

Detailed description: This system contains measures 13-16. The treble clef staff has a melodic line with slurs and fingerings (1, 1, 5, 1, 2, 1, 5, 2, 1, 2, 1, 3). The bass clef staff has accompaniment with slurs and fingerings (1 2 4, 1 2 4, 1 2 4, 4 p.). A dynamic marking 'p.' is in the first measure, and 'poco rit.' is written above the final measure. A fermata is placed over the final measure.

Musical notation for the first system. The treble clef contains a melodic line with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Fingerings are indicated above the notes: 5, 2, 1, 5, 4, 3, 2, 1. The bass clef contains a bass line with notes G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1, F1, E1, D1, C1. Fingerings are indicated below the notes: 1, 2, 3, 2, 1, 4, 3, 2, 4, 3, 2, 1, 2, 3. Dynamics include *p* and *mf*.

Musical notation for the second system. The treble clef contains a melodic line with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Fingerings are indicated above the notes: 3, 2, 5, 4, 3, 2, 1, 4, 2, 1, 5, 1. The bass clef contains a bass line with notes G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1, F1, E1, D1, C1. Fingerings are indicated below the notes: 2, 1, 4, 3, 2, 2, 1, 2, 1, 2, 3, 5. Dynamics include *mf*.

Musical notation for the third system. The treble clef contains a melodic line with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Fingerings are indicated above the notes: 3, 2, 1, 5, 1, 3, 2, 1, 5. The bass clef contains a bass line with notes G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1, F1, E1, D1, C1. Fingerings are indicated below the notes: 1, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 1, 3. Dynamics include *p*.

Musical notation for the fourth system. The treble clef contains a melodic line with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Fingerings are indicated above the notes: 4, 2, 1, 2, 1. The bass clef contains a bass line with notes G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1, F1, E1, D1, C1. Fingerings are indicated below the notes: 2, 1, 3, 2, 1, 2, 1, 2. Dynamics include *mf* and *p*. The system concludes with a double bar line and a fermata over the final notes.

3.2. Польки

Весільна полька

В. Сорока

Вітасе (швидко)

The musical score is written for piano and consists of five systems. The first system is marked "Vivace (швидко)". The second system includes first and second endings. The score uses treble and bass clefs and includes various chords such as C, G7, D7, A7, and Dm.

Полька «Ковзанярі»

Ю. Сироткін

Moderato

The musical score is written for piano and consists of five systems. Each system has a treble and bass clef staff. The key signature has two flats (B-flat major), and the time signature is 2/4. The first system begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second system contains a repeat sign. The fourth system concludes with a forte (*f*) dynamic. The fifth system ends with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The notation includes various articulations such as accents and slurs, and rests in the bass line.

2.^v
mf

First system of a piano score. The right hand features a melodic line with slurs and accents, while the left hand provides harmonic support with chords and single notes. The dynamic marking is *mf*.

1.

Second system of the piano score. The right hand continues the melodic development with slurs and accents. The left hand maintains the harmonic accompaniment. The dynamic marking is *mf*.

2.
f
Конец
mp
Трио
f

Third system of the piano score. It includes a section marked "Конец" (The End) with a dynamic of *mp*, followed by a section marked "Трио" (Trio) with a dynamic of *f*. The system concludes with a double bar line.

Fourth system of the piano score, continuing the melodic and harmonic lines from the previous system.

2.
mp

Fifth system of the piano score. The right hand features a melodic line with slurs and accents. The left hand provides harmonic support. The dynamic marking is *mp*.

От знака & до слова Конец*

Полька (ля мінор)

муз. М. Різоля

Scherzando

mf

1.

5 2.

f

9

13 1.

2.

p

17

21

Полька на дві сторони

О. Білаш

Allegretto

The musical score is written for piano in 2/4 time. It consists of four systems of music, each with a treble and bass staff. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. Dynamics include *mp*, *mf*, and *f*. Pedal markings (*Ped.) are present throughout. The piece features a mix of chords and melodic lines.

System 1: Treble staff starts with a *mp* dynamic. Bass staff has a *Ped.* marking. Fingerings: 3 1, 5 3, 4 2, 5 1, 5 3, 4 1, 3 2, 4 1, 2 1, 2, 4, 3, 4, 1, 2.

System 2: Treble staff has a *mf* dynamic. Bass staff has a *Ped.* marking. Fingerings: 5 3, 4 2, 3 1, 4 2, 2 1, 5 3, 4 2, 3 1, 5 3, 4 2, 3 1, 2 1.

System 3: Treble staff has a *f* dynamic. Bass staff has a *Ped.* marking. Fingerings: 2 1, 5 3, 4 2, 3 1, 5 3, 4 2, 3 1, 2 1, 3 1, 2, 5 3, 5 4, 5.

System 4: Treble staff has a *mf* dynamic. Bass staff has a *Ped.* marking. Fingerings: 4 5, 3 2, 1, 5 3, 1, 5 3, 1 2, 2 1, 2 1, 5 4.

System 1: Treble clef, 4/4 time. Fingerings: 1 2 1 2 5 4, 1 5, 5 3 1 2, 1 2 3 5 2 1 2 4. Bass clef: 5, 1 2 4, 5, 1 2 4, 5, 1 2 4, 3 1 2 4. Dynamics: * *ten*, * *ten*, * *ten*, * *ten*.

System 2: Treble clef, 4/4 time. Fingerings: 1 1 2 3 5 3, 2 4 3 1 1 1, 5 4 3 1 1 1, 5 3 4 3 1 1, 5 4 3. Bass clef: 5, 1 2 4, 5, 1 2 4, 5, 1 2 4. Dynamics: *mf*, * *ten*, * *ten*. Tempo: *Meno mosso*.

System 3: Treble clef, 4/4 time. Fingerings: 2 5 4 3 4 3 2 3, 2 1 1 1, 5. Bass clef: 5, 1 2 4, 5, 1 2 4, 5, 1 2 4, 5, 1 2 4. Dynamics: * *ten*, * *ten*, * *ten*, * *ten*. Tempo: *poco a poco accelerando*.

System 4: Treble clef, 4/4 time. Fingerings: 3 1 3 1 2 1 3 1 3 2 1 2 3, 2 1 2 3 4 1 2 3, 5 4 2 1. Bass clef: 5, 1 2 4, 1 2 1 2 3, 5 3 2 1, 5 3 2 1. Dynamics: * *ten*, * *ten*, * *ten*, * *ten*.

System 1 of a piano score. The right hand features a melodic line with fingerings: 2 1 2 1 5 4, 2 1 2 1 5 4, 2 1 2 3 4, and 1 2 3 4 5. The left hand provides a bass line with fingerings: 5 3 2 1, 5 3 2 1, 5 3 2 1, and 5 3 2 1. The system is divided into four measures, each marked with a * *rit.* (ritardando) symbol below the staff.

System 2 of a piano score. The right hand continues the melodic line with fingerings: 3 4 2 3 1 3 1 5, 2 1 2 3 5, and 1 5. The left hand has fingerings: 3 1 3 2, 5 4 3 2, and 1 5. The system is divided into four measures, with * *rit.* symbols below the staff in the first, third, and fourth measures.

System 3 of a piano score. The right hand consists of a series of chords. The left hand features a bass line with accents (>) on each note. The system is divided into four measures, with * *rit.* symbols below the staff in the first, third, and fourth measures.

System 4 of a piano score. The right hand consists of a series of chords. The left hand features a bass line with accents (>) on each note. The system is divided into four measures, with * *rit.* symbols below the staff in the second and fourth measures.

System 1: Treble clef, key signature of one sharp (F#), 4/4 time. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The left hand plays a bass line with quarter notes. Dynamics include *mp*. Fingering numbers 1-5 are present. Below the staff are four chord symbols: $\# \text{Fm}$, $\# \text{Fm}$, $\# \text{Fm}$, and $\#$.

System 2: Treble clef, key signature of one sharp (F#), 4/4 time. The right hand features a complex melodic line with slurs and ties. The left hand plays a bass line with quarter notes. Dynamics include *mf*. Fingering numbers 1-5 are present. Below the staff are eight chord symbols: Fm , $\#$, Fm , $\#$, Fm , $\#$, Fm , and $\#$.

System 3: Treble clef, key signature of one sharp (F#), 4/4 time. The right hand plays a melodic line with slurs and ties. The left hand plays a bass line with quarter notes. Dynamics include *mp*. Fingering numbers 1-5 are present. Below the staff are six chord symbols: Fm , $\#$, Fm , $\#$, Fm , and $\#$.

System 4: Treble clef, key signature of one sharp (F#), 4/4 time. The right hand plays a melodic line with slurs and ties. The left hand plays a bass line with quarter notes. Dynamics include *mf* and *f*. Fingering numbers 1-5 are present. Below the staff are eight chord symbols: $\#$, Fm , $\#$, Fm , $\#$, Fm , $\#$, and Fm .

Полька-малютка

I. Степанова-Боровська

Vivo

p *leggero grazioso*

The first system of the score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with eighth-note patterns and slurs. The lower staff is in bass clef and contains a simple harmonic accompaniment. The tempo is marked 'Vivo' and the dynamics are 'p' (piano) and 'leggero grazioso'.

The second system continues the piece with similar melodic and harmonic patterns in both staves.

mp

The third system features a change in dynamics to 'mp' (mezzo-piano). The melodic line in the upper staff continues with eighth-note figures, while the bass line provides a steady accompaniment.

mp

The fourth system maintains the 'mp' dynamic. The upper staff shows more complex melodic phrasing with slurs, and the bass line continues with its rhythmic accompaniment.

mf

The fifth system concludes the piece with a dynamic change to 'mf' (mezzo-forte). The melodic line in the upper staff features a final flourish with a slur, and the bass line ends with a simple harmonic cadence.

356

Measures 356-357. Treble clef: rapid sixteenth-note runs. Bass clef: simple accompaniment.

370

Measures 370-372. Treble clef: rapid sixteenth-note runs with a slur over measures 371-372. Bass clef: simple accompaniment.

400

Measures 400-402. Treble clef: rapid sixteenth-note runs. Bass clef: simple accompaniment. Measure 402 includes the marking *rit.*

430

Measures 430-435. Treble clef: sixteenth-note runs with slurs. Bass clef: simple accompaniment. Measure 430 includes the marking *a tempo*. Measure 432 includes the marking *p*.

500

Measures 500-505. Treble clef: sixteenth-note runs with slurs. Bass clef: simple accompaniment. Measure 502 includes the marking *mp*.

530

Measures 530-532. Treble clef: sixteenth-note runs with slurs. Bass clef: simple accompaniment. Measure 531 includes the marking *mp*.

Полька

М. Жербін

Allegro

mf *leggiero*

f *p*

The first system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and a few quarter notes. The lower staff is in bass clef and features a rhythmic accompaniment of eighth notes, often beamed in pairs, with some rests.

The second system continues the piece. The upper staff has a melodic line with some slurs and accents. The lower staff has a bass line with chords and single notes. Dynamic markings include a piano (*p*) marking in the second measure and a forte (*f*) marking in the third measure.

The third system shows more complex melodic lines in both staves. The upper staff includes fingerings (1-5) and slurs. The lower staff has a bass line with some chords and single notes. A forte (*f*) dynamic marking is present in the third measure.

The fourth system is marked *mf marcato*. The upper staff has a melodic line with slurs and accents. The lower staff has a bass line with chords and single notes, including fingerings. A dynamic marking of *mf marcato* is placed at the beginning of the system.

The fifth system is marked *cresc.*. The upper staff has a melodic line with slurs and accents. The lower staff has a bass line with chords and single notes, including fingerings. A dynamic marking of *cresc.* is placed in the third measure.

The first system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with several slurs and fingerings (1, 2, 3, 4, 5). The lower staff is in bass clef and contains a bass line with slurs and accents. A forte (*f*) dynamic marking is placed between the staves.

The second system continues the piece. The upper staff features a melodic line with slurs and fingerings (1, 2, 3, 4, 5). The lower staff has a bass line with slurs and accents. The system includes a *rit.* (ritardando) marking, a piano (*p*) dynamic marking, and an *a tempo* marking. A hairpin symbol indicates a crescendo.

The third system shows the continuation of the melodic and bass lines. A piano (*p*) dynamic marking is present, along with a hairpin symbol indicating a crescendo.

The fourth system continues the musical development. It includes a piano (*p*) dynamic marking and a hairpin symbol indicating a crescendo.

The fifth and final system of music on this page. The upper staff has a melodic line with slurs and a forte (*f*) dynamic marking. The lower staff has a bass line with slurs and accents.

Полька

В. Косенко

Allegro giusto $\text{♩} = 108$

mf

f

dim. *rit.* *p a tempo*

mf *p*

fine

The image shows a musical score for a Trio, consisting of three systems of staves. The top system includes a piano (p) part and a violin part. The middle system includes a piano (p) part and a violin part. The bottom system includes a piano (p) part and a violin part. The score is marked with various dynamics such as *f* (forte), *p* (piano), *cresc.* (crescendo), and *rit.* (ritardando). The piece concludes with the instruction *Da capo al Fine*.

Завдання для самостійної роботи:

1. Самостійне вивчення біографії українських композиторів, які працювали в танцювальних жанрах (вальси та польки).
2. Знаходження пластичного рішення образів через спектр різних засобів музичної виразності, стиль і манеру інструментального виконання.
3. Уміння зосередити увагу на музичних ритмах танцювальних композицій, пластичному рішенні образів.
4. Самостійне вивчення літературних сюжетів (лібрето) опер, оперет, балетів, де представлені танцювальні композиції.
5. Самостійне опрацювання танцювальних композицій сучасних українських композиторів, які популяризують свою творчість через Інтернет.

РОЗДІЛ 4.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ТВОРІВ

4.1. Методичні рекомендації щодо виконання танцювальних композицій

Однією з проблем професійної підготовки майбутнього вчителя музики є усвідомлене оволодіння необхідним комплексом знань, слухових умінь і навичок, які сприяють творчому розвитку фахівця, підвищують його виконавський рівень, розвивають особистісні якості й можливості подальшого застосування цих досягнень у практичній роботі з учнями. Таким чином, значним компонентом не лише навчального, а й музично-виконавського процесу є розуміння музичних творів, їх правильна інтерпретація. Під інтерпретацією розуміється творче відтворення музичної композиції, не позбавленого самостійного підходу виконавця в розкритті художнього образу.

Варто зазначити, що знайомство з музичним твором має розпочинатися не лише із грамотного розбору нотного тексту, а й розуміння його інтонаційних особливостей, де містяться мелодія, ритм, темп, динаміка, тембр, регістрове звучання. Окрім того, слід звертати увагу на фразуючі ліги, за допомогою яких створюється яскраве, виразне емоційне музичне враження. Спосіб виконання музичного твору різними способами суттєво змінює характер його звучання, емоційно-образний смисл. Їх об'єднання (*legato, legatissimo*), або роз'єднання (*non legato, staccato*) – охоплюють єдність, безперервність музичної думки.

Методику роботи над фортепіанною танцювальною музикою можна представити такими етапами:

1. Перший етап – знайомство з музичною композицією у виконанні викладача або прослуховування найкращих піаністів в аудіозаписі. Такий підхід ознайомить здобувача освіти з музичним твором, додасть яскраве

уявлення про композицію, сприятиме образному відтворенню пластичних рухів, надихне та стимулюватиме на подальшу творчу роботу майбутнього вчителя музичного мистецтва. Особливо цей етап є корисним для учасників освітнього процесу, які неспроможні самотійно виконати нотний текст, але, у той же час вони мають можливість прослухати музичний твір цілком, стати безпосередніми свідками його життя, що дає поштовх для самотійного опрацювання нотного матеріалу. Варто підкреслити, що метод особистого показу викладача є необхідним не стільки для точного копіювання такого виконання, але й для того, щоб навчитися самотійно знаходити правильні прийоми відтворення танцювальної композиції.

2. Після попереднього ознайомлення з твором доречно перейти до аналізу:

- життєвого та творчого шляху композитора, його стильових особливостей, історичної епохи, оточуючого культурного середовища;
- форми побудови музичного твору, його характеру;
- основних моментів трактування, добору засобів музичної виразності, що допомагають розкрити пластику танцювальної композиції;
- характерних технічних прийомів (визначити неточності технічного виконання, знайти їх причини та можливості усунення цих недоліків. Це допоможе створити відчуття впевненості й комфорту);
- темпових, тонально-тембральних, метро-ритмічних особливостях.

Аналіз відбувається у формі бесіди, під час якої викладач ілюструє твір окремими частинами із коментарями або цілком. При цьому виникає доброзичлива атмосфера, де здобувач освіти розповідає про свої враження, відповідає на конкретні запитання, намагається осягнути задум композитора, зрозуміти його художній образ.

3. Детальний розбір нотного тексту, де акцентується увага на штрихах, аплікатурі, метроритмічних, динамічних моментах, артикуляційних особливостях. Цей етап завершується вивченням твору напам'ять,

де осмислене, грамотне трактування п'єси закладає основу для подальшої творчої роботи.

4. Робота над педаллю (у більшості – це пряма), динамікою, звуковідтворенням, що є головним етапом для розкриття художнього задуму, правдивого відтворення музичного образу. Під час роботи над мелодією звертати увагу на інтонаційність, зміст, виразність, характер, що властиві для танцювальних композицій. Уникати різких «ударних» звучностей та жорстокості, форсованого звучання, услуховуватися в м'яке туше, звертати увагу на виразну роль ритму та фактури, тонке нюансування та педалізацію впродовж усього твору.

5. Робота над технічним та художнім виконанням твору є завершальним етапом і підготовкою до наступних дій.

6. Підготовка здобувача освіти до змістового модуля (виконання танцювальних композицій професійно-педагогічного репертуару), сценічного виступу та конкурсних змагань. Сценічне виконання – підбиття сумісної праці викладача та здобувача, копіткої роботи та тривалого опрацювання нотного матеріалу учасником освітнього процесу самостійно, без участі викладача. Упевнена сценічна гра вимагає постійних репетицій, вдумливого відтворення художнього образу. Для узгодження всіх найдрібніших деталей варто вказати ще на характерні ознаки вальсів та польок, їх жанрові особливості.

Вальс (франц. valse, німий. Walser, від walsen – «кружлятися в танці») – парний танець, заснований на плавному кружлянні в поєднанні з поступовою ходьбою, один із найпоширеніших побутових музичних жанрів. Музичний розмір зазвичай $\frac{3}{4}$, темп помірно швидкий. Характерні риси вальсу – ліризм, витонченість, пластичність у поєднанні з ритмічною формулою – дозволяють стверджувати про вальсовість як про жанрову ознаку.

Особливо інтенсивно вальс розвивався у Відні спочатку в творчості Штрауса-батька, а пізніше за його синів Йозефа та особливо Йоганна,

якого прозвали «королем вальсів». Для багатьох вальс асоціюється з Віденським балом. Але виник він не у вищих колах чи при дворі аристократів. Селяни Німеччини та Австрії створили цей танець із кружляннями та вихилясами, який суттєво відрізнявся від відомих на той час танців на кшталт менуетів, що мали досить яскраві риси манірності й вишуканості. Мелодія вальсів зачаровує своєю вишуканістю та романтичністю, плавністю та легкістю! Танцювальна стихія захоплює кожного виконавця, глядача, спостерігача й дає можливість по-новому сприймати всесвітньо відомі твори та відкрити нові грані цього жанру.

Полька (чеш. *polka*) – один із найбільш популярних чеських національних танців. Інша назва польки – німра, мадера. Передбачається, що слово «*polka*» пов'язане зі збільшеним інтересом до Польщі під час Польського повстання 1830–1831 рр. Із іншої точки зору, назва походить від чеського *pulka* – «півкрок». Полька узагальнила типові риси танцювальної культури Чехії. Більш популярним став на початку ХІХ століття в Словаччині, Сербії, Угорщині, Австрії. Із 1840-х років розповсюдився по всій Європі як бальний танець. Набувши широкої популярності в другій половині ХІХ століття в Європі, танець прийшов в Україну.

Відомо, що танець існує в нерозривній єдності з музикою, його основу складають зміст і характер танцювального твору. Музикальність виконавця, його здатність передати пластичні рухи танців роблять цей жанр виразним і цікавим. Зазначимо, що чим краще виконавець володіє технікою інструментального виконавства, тим яскравіше він може передати танцювальні рухи, жести, пози, міміку, збагатити її новими забарвленнями, розкрити основну ідею твору.

4.2. Відомості про композиторів фортепіанної танцювальної музики

Семюел Джонс, який народився 2 червня 1935 року в штаті Міссісіпі – американський композитор, диригент, викладач університету. Він зробив довгу й видатну кар’єру композитора, педагога, диригента. Навчався в Істменівській школі музики в Говарда Хансона та Бернарда Роджерса, а також Вільяма Стейнберга. Джонс

працював у кількох американських оркестрах. Він є одним із засновників і першим ректором Шепердської школи музики в Університеті Райса в Х’юстоні. Весь цей час він продовжує писати та накопичує життєво важливий й активний каталог композицій. Джонсу належить ряд хорових та оркестрових творів (часто – на релігійні теми), фортепіанної музики тощо.

За свої композиції Семюел Джонс є лауреатом численних нагород, у тому числі номінації на Греммі за запис його твору для дітей «The Shoe Bird» за оповіданням Юдори Велті для Сіетлської симфонії; Міжнародна премія Ангела тощо, а також він отримав престижну нагороду за життєві досягнення.

Список використаних джерел:

1. Біографія С. Джонса. URL : <http://samueljones.net/longbio.html> (дата звернення : 11.12.2021).
2. Офіційна сторінка С. Джонса. URL : <http://samueljones.net/index.html> (дата звернення : 11.12.2021).

Шарль Гуно (17 червня 1818 – 18 жовтня 1893) – відомий французький композитор, музичний педагог, диригент, автор знаменитої опери «Фауст», один із творців французької ліричної опери. Його батько був художником, мати – обдарованою піаністкою, яка заохочувала в дитинстві його інтерес до музики.

Відмінними рисами кращих опер композитора є правдивість у зображенні почуттів і переживань героїв, психологічно тонке розкриття їх душевного світу. Лірична опера Гуно заворожує своєю щирістю й задушевною простотою мелодії, насиченої зворотами пісенно-танцювального фольклору, контрастною динамікою драматургії, реалістичної змалюванням жанрово-побутових сцен, витонченістю гармонії та інструментування.

До переваг композитора можна віднести його вміння створювати яскраві епізоди. Зокрема, у вальсах передається жвавість французького характеру. Шарль також працював і в камерних жанрах: він був автором кількох чарівних пісень.

Список використаних джерел:

1. Ш. Гуно. Коротка біографія, творчість. URL : <https://dovidka.biz.ua/sharl-huno-kоротка-biografiiia-tvorchist/> (дата звернення : 11.12.2021).
2. Шарль Гуно. URL : <https://calendate.com.ua/person/2061> (дата звернення : 11.12.2021).

Франц Шуберт (31 січня 1797 – 19 листопада 1828) – австрійський композитор, один із засновників романтизму в музиці. За своє коротке життя (прожив лише 31 рік) став автором багатьох музичних творів: понад 600 пісень, дев'яти симфоній, великої кількості творів камерної музики тощо.

Поетична любов і чиста радість життя, відчай і холод самотності, жага мандрів і безвихідь поневірянь – усі ці почуття знайшли відгомін у творчості композитора, у його невимушених мелодіях.

Менуети, екосези, полонези, польки, галопи тощо – таким є коло його танцювальних інтересів. Однак, над усім підносяться вальси, які є не просто танцями, а скоріше – ліричними мініатюрами. Психологізуючи танець, перетворюючи його в поетичну картину настрою, Шуберт передбачає вальси Ф. Шопена.

Список використаних джерел:

1. Біографія Ф. П. Шуберта. URL : https://muzabetka.com.ua/biograf_schubert.html (дата звернення : 11.12.2021).
2. Наукова бібліотека. Шуберт, Франц. URL : <https://lib.oa.edu.ua/funds/music/romantyzm/franz-peter-schubert> (дата звернення : 11.12.2021).

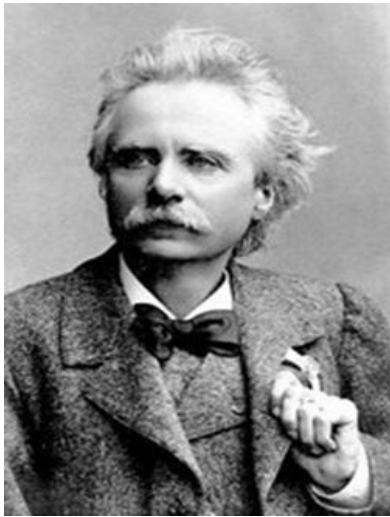
Йоганн Штраус (25 жовтня 1825 – 3 червня 1899) – австрійський композитор, скрипаль, диригент, старший син Йоганна Штрауса.

Штраус-син увійшов в історію музики як творець класичного віденського вальсу й справедливо заслужив звання «король вальсів». Усього він написав близько 500 танцювальних п'єс, більшість яких складають вальси. На відміну від поширених у ті часи твори танцювального жанру представляли лише музику для супроводу танців, а вальси Штрауса мають і самостійне значення.

Виключна мелодійність і співучість, життєрадісність, бадьорі ритми, тонка й витончена оркестровка, відчувається зв'язок із віденською побутовою пісенною та танцювальною музикою – це найбільш характерні риси вальсів Штрауса.

Список використаних джерел:

1. Йоганн Штраус-син. Біографія «короля вальсу». URL : <http://sea-lion.com.ua/2020/04/21/jogann-shtraus-sin-biografiya-korolya-valsu/> (дата звернення : 11.12.2021).
2. Йоганн Штраус (син). URL : <https://calendate.com.ua/person/1922> (дата звернення : 11.12.2021).

Едвард Гріг (15 червня 1843 – 4 вересня 1908) – норвезький композитор періоду романтизму, музичний діяч, піаніст, диригент. Едварду з дитинства прищеплювали любов до музики. Мати вчила його грі на піаніно вже з 4-х років. У 12-ть – він складав музику.

Йому належить збірник норвезьких танців, де відбилися враження від поневірянь по рідній країні. Гріг займався обробкою справжніх народних пісень, найяскравіших взірців норвезького фольклору, у фортепіанних творах прагнув зберегти всі особливості норвезького народного музикування. Він написав симфонічну п'єсу «Пер Гюнт», що принесла композитору всесвітню славу.

Заснований Грігом у 1989 році фестиваль норвезької народної музики в Бергені, проводиться й нині.

Список використаних джерел:

1. Біографія Е.Гріга. URL : <https://muzabetka.com.ua/biograf-grir.html> (дата звернення : 11.12.2021).
2. Едвард Гріг коротка біографія. URL : <https://dovidka.biz.ua/edvard-grig-kоротка-biografiya/> (дата звернення : 11.12.2021).

Франсіс Пуленк (7 січня 1899 – 30 січня 1963) – французький композитор, піаніст, критик, учасник групи французьких композиторів «Шістки». У цій творчій спілці він був наймолодший (ледь двадцять років) та одразу завоював авторитет і загальну любов своїм талантом – самобутнім, живим, безпосереднім, а також людськими якостями – незмінним гумором, добротою, щиросердністю, а головне – незвичайною дружбою.

Пуленк – автор багатьох інструментальних творів, серед яких є концерт для органа, струнного оркестру та литавр, концерти та інші твори для фортепіано, гобоя та фортепіано тощо.

Більшості його творів властиві витонченість та елегантність, іронічність та меланхолічність, прозорість фактури, ритмічна жвавість та винахідливість. У ранніх творах Пуленка виявилися вже найістотніші сторони його темпераменту, смаку, творчого почерку, особливо суто паризьке забарвлення його музики, її нерозривний зв'язок із паризьким шансоном.

Список використаних джерел:

1. Моя музика – це мій портрет. Ф. Пуленк. URL : <https://www.belcanto.ru/poulenc.html> (дата звернення : 11.12.2021).
2. Франсіс Пуленк. URL : <https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%9F%D1%83%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA.html> (дата звернення : 11.12.2021).

Лео Деліб (21.02.1836–16.01.1891) – французький композитор, автор балетів, опер, оперет. Серед балетів Деліба особливе місце займають «Коппелія» і «Сільвія». Сюжет «Коппелія» заснований на новелі «Пісочна людина» Гофмана, присвяченій долі старого доктора Коппелиуса та його ляльки Коппелія. У своїх балетах композитор відмовився від звичайної у ті роки музики, яка служила лише супроводом до танців. На основі принципів, близьких до ліричної опери, він прагнув до симфонізації балету, намагався створити музичні твори, що відповідають характерам дійових осіб.

Список використаних джерел:

1. Клеман Філібер Лео Деліб: Біографія. URL : <http://www.people.su/ua/34447> (дата звернення : 23.12.2021).
2. Лео Делиб. URL : <https://calendate.com.ua/person/236> (дата звернення : 23.12.2021).

Луї Стреаббог (28.09.1835–05.05.1886) – справжнє ім'я відомого концертного піаніста епохи бельгійського романтизму – Жан-Луї Гоббертс. У публікаціях фортепіанних композицій застосовував псевдонім **Streabbog** (Гоббертс пишеться в зворотному порядку). У свій час він опублікував 1200 фортепіанних композицій. Більшу частину своєї кар'єри Гоббертс працював піаністом і вчителем фортепіано в Брюсселі. Його маленький казковий вальс був улюбленим музичним твором президента Гаррі С. Трумена.

Список використаних джерел:

1. Biography Louse Streabbog. URL : <https://www.last.fm/music/Louis+Streabbog/+wiki> (дата звернення : 21.12.2021).
2. By Louis Streabbog. URL : <https://images.app.goo.gl/Pf3rjsbbDWzWmCDx9> (дата звернення : 21.12.2021).
3. Gobbaerts, Jean-Louis. URL : <https://www.encyclopedia.com/arts/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/gobbaerts-jean-louis> (дата звернення : 21.12.2021).

Йозеф Рафф (27 травня 1822 – 4 червня 1882) – німецько-швейцарський композитор, син органіста. Перші його праці були схвалені Мендельсоном. Пізніше Рафф акомпанував Лісту. Він є автором сюїт, увертюр, п'єс для фортепіано, концертів тощо. Термін «Концерт» походить від італійського слова, що перекладається як «гармонія», «згода». У сучасному розумінні слово «концерт» означає не лише як публічне виконання музики, а й особливий жанр самих музичних творів, де соліст (або декілька солістів) одночасно «змагається» з акомпануючим оркестром і в той же час вони взаємно доповнюють один одного. Характерні риси його стилю – різноманітність і досконалість стилю, мелодійна винахідливість, поетична привабливість.

Список використаних джерел:

1. Музична енциклопедія Й. Рафф. URL : https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_music/6372/%D0%A0%D0%B0%D1%84%D1%84 (дата звернення : 12.12.2021).

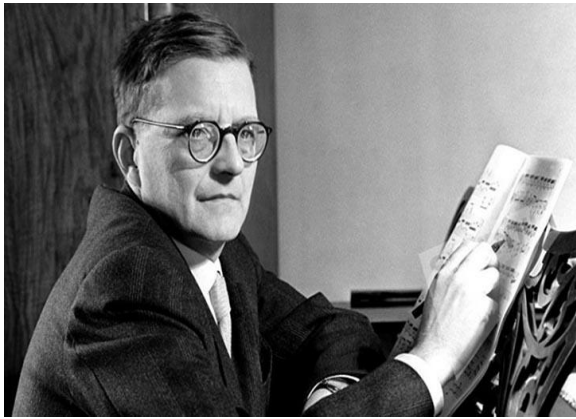

Альфредо Казелла (25 липня 1883 – 5 березня 1947) – італійський композитор, один із представників «восьмидесятників», які збагатили жанрову палітру інструментальної музики. Окрім опер у творчості цих композиторів з’являються балети, симфонії, камерні ансамблі для різного складу. Казелла був одним із самих популярних фігур в італійській музичній культурі 20-30 років,

але й нині його творчість приваблює увагу італійських мистецтвознавців. Свідком тому є міжнародні конференції, присвячені Казеллі та його оточенню, що відбувались в Італії упродовж 30-ти років та Міжнародний конкурс піаністів імені А. Казелли, що проводиться в Неаполі з 1952 року.

Список використаних джерел:

1. Альфредо Казелла. URL : https://w.histrf.ru/articles/article/show/kaziella_alfriedo (дата звернення : 12.12.2021).
2. Казелла Альфредо. URL : <http://knowledge.su/k/kazella--alfredo> (дата звернення : 12.12.2021).

Дмитро Шостакович (25 вересня 1906 – 9 серпня 1975) – композитор-класик ХХ ст., піаніст, педагог, громадський діяч. Його мати була чудовою піаністкою, а батько – талановитим співаком, тому із самого дитинства майбутній композитор цікавився

музичним мистецтвом. Шостакович є одним із популярних оперних композиторів у світі. Музика його достатньо розмаїта та багатопланова за жанрами. Вона перетворилася в класику радянської і світової музичної культури ХХ століття. Значення композитора як симфоніста величезне. Він написав 15 симфоній із глибокими філософськими концепціями, складним світом людських переживань, трагічними й гострими конфліктами. Окрім того, Дмитро Шостакович є автором великої кількості творів камерної музики, трьох опер, трьох балетів тощо. це один із небагатьох композиторів, які охопили таку різноманітність музичних жанрів, досягнувши успіху в усіх із них.

Список використаних джерел:

1. Дмитро Шостакович. Біографія та цікаві факти. URL : <https://dovidka.biz.ua/dmitro-shostakovich-biografiya-ta-tsikavi-fakti/> (дата звернення : 13.12.2021).
2. Дмитро Шостакович. URL : <https://soundtimes.ru/muzykalnaya-shkatulka/velikie-kompozitory/dmitrij-shostakovich> (дата звернення : 13.12.2021).

Давид Львович Львів-Компанієць (23 липня 1918 — 2002) – відомий композитор ХХ ст., брат піаніста Зіновія Компанійця. Він є автором багатьох пісень, що виконувались популярними естрадними співаками (такі, як: Лев Лещенко, Тамара Міансарова та інші) та ансамблями («Мелодія»).

Окрім того, йому належать увертюри, мініатюри та альбоми п'єс для дітей, фортепіанних творів тощо.

Список використаних джерел:

1. Біографія Львів-Компанієць Давид Львович. URL : <https://biographiya.com/lvov-kompaneec-david-lvovich/> (дата звернення : 13.12.2021).
2. Давид Львів-Компанієць. URL : <http://kkre-6.narod.ru/l-kompan.htm> (дата звернення : 13.12.2021).
3. Орфей. Львів-Компанієць Давид Львович. URL : <https://orfeuy.club/kompozitori/lvov-kompanyeetc-david-lvovich/> (дата звернення : 13.12.2021).

Самуїл Майкапар (18.12.1867–08.05.1938) – різносторонньо обдарований музикант, відомий як автор цілого ряду фортепіанних п'єс для дітей та юнацтва. Незмінно популярними є його твори, як «Театр маріонеток», знаменитий цикл «Бірюльки», що належать до класичних творів педагогічного репертуару й стоять в одному ряду з такими збірками, як «Нотний зошит Анни Магдалени Бах» Й. С. Баха, «Дитячий альбом»

П. І. Чайковського тощо. Самуїл Мойсейович зробив вагомий внесок у розвиток музичної педагогіки. Час, що минув, не лише довів значущість його творчої спадщини, але й підтвердив гостру потребу в ній нових поколінь музикантів. Книги та музичні твори С. Майкапара видаються в Європі, США тощо.

Список використаних джерел:

1. Майкапар. URL : https://unalib.ks.ua/region_known_people_majkapar_sm.htm (дата звернення : 18.12.2021).
2. Самуїл Майкапар та його цикл «Бірюльки». URL : <https://notkinastya.ru/majkapar-a-samuil-majkapar-i-ego-tsikl-biryulki/> (дата звернення : 18.12.2021).

Олександр Гречанинов (13.10.1864–04.01.1956)

– композитор, найбільш відомий своїми хоровими творами та обробками народних пісень. Індивідуальний стиль композитора тісно пов'язаний із народнопісенною творчістю. Його стиль здебільшого – гомофонний (склад багатоголосся, в якому виділяються три різних за значенням пласта фактури: мелодія,

акомпанемент та бас), позбавлений складної фактури. Композитор написав сотні фортепіанних п'єс, романсів (більше 100), опрацював народні пісні (білоруські, татарські, башкирські тощо). Із 1910 року виступав у концертах, акомпануючи співакам свої романси. У творчому доробку значне місце займає музика для дітей, а також церковна музика (прагнув збагатити хорову фактуру).

Список використаних джерел:

1. Гречанинов. Енциклопедія сучасної України. URL : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=27001 (дата звернення : 18.12.2021).
2. Гречанинов, Олександр Тихонович. URL : http://www.hrono.ru/biograf/bio_g/grechanin.html (дата звернення : 18.12.2021).
3. Гречанинов, Олександр Тихонович. URL : https://znaimo.com.ua/%D0%93%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B2_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (дата звернення : 18.12.2021).

Тимур Максимов (20.11.1984) – сучасний, нині діючий талановитий піаніст, композитор, якому належить велика кількість музичних творів для різноманітних музичних інструментів (фортепіано, баяна, акордеона, скрипки, синтезатора, флейти, блок флейти тощо), п'єс із фонограмами в різних темпах («П'єси від Тимура», «Карусель»). Не менш популярними є його зб. «Ансамблі в 4 руки». Популяризує свою творчість через Інтернет, де він виставляє не лише відео зі своїми творами, які він сам виконує, а й ноти у вільному доступі. Завдяки Інтернету в кожного є можливість ознайомитися з творами Тимура Максимова й розширити свій виконавський репертуар.

Список використаних джерел:

1. Концерт з творів композитора Тимур Максимов. URL : <https://www.facebook.com/100007712619751/posts/2935664186700640/> (дата звернення : 18.12.2021).

Віра Герчик (23.11.1911–06.12.1999) – композитор, педагог, хормейстер, заслужений діяч мистецтв, авторка пісень для дітей різних вікових категорій (для малят 3–5 років, для учнів та молоді), а також романсів, хорів, музичних казок та ігор, обробок народних пісень тощо. Із самого дитинства Віра із задоволенням слухала та співала українські народні пісні (оскільки народилась в Україні, на Дніпрі). Її

твори відповідають головним завданням музичного виховання дітей: сприяють розвитку загальних і музичних здібностей кожної особистості, уваги, пам'яті, здатністю рухатись, допомагають дитині пізнавати оточуючу природу, навколишнє середовище, виховують повагу та любов до людей. Композиторка є автором дитячої опери «Лісові чудеса», сонат та п'єс для фортепіано, циклу романсів для голосу в супроводі скрипки та віолончелі (на сл. О. Пушкіна, М. Лермонтова, Ф. Тютчева).

Список використаних джерел:

1. Біографія Герчик Віра Петрівна. URL : <https://biographiya.com/gerchik-vera-petrovna/> (дата звернення : 19.12.2021).
2. ГЕРЧИК Віра Петрівна. URL : https://persons-info.com/persons/GERCHIK_Vera_Petrovna (дата звернення : 19.12.2021).

Арвід Жилінський (Жилінськіс)

(18.03.1905–31.10.1993) латиський композитор, піаніст та педагог. Автор перших латиських музичних комедій, у тому числі хорових та сольних пісень. Музичну освіту здобув спочатку в Харківській, потім у Ризькій консерваторіях із фортепіано. Серед його творів популярними є опера «Золотий кінь», оперети, балетна сюїта для оркестру, твори для органу, віолончелі, валторни та інших музичних інструментів. Він також є автором романсів, хорових творів, музики для театру та кіно, численних творів для фортепіано.

Список використаних джерел:

1. Жилінський Арвід Янович. URL : <https://www.biografija.ru/biography/zhilinskij-arvid-yanovich.htm> (дата звернення : 19.12.2021).
2. Фортепіанні п'єси для дітей композитора Арвіда Жилінського. URL : <https://ale07.ru/music/notes/song/fortepiano/zhilinskiy.htm> (дата звернення : 19.12.2021).

Анатолій Александров (25.05.1888–16.04.1982) – композитор, диригент, піаніст, музичний педагог, доктор мистецтвознавства. Успішному музичному розвитку майбутнього композитора сприяли домашні концерти, де, окрім батьків, брали участь місцеві музиканти. Сучасник Танєєва й Скрябіна, Метнера й Рахманінова, Мясковського й Прокоф'єва, Шостаковича й Хачатуряна, він прожив довге життя, і повністю віддав його

музиці, якій служив щиро, чесно, з воістину лицарським поклонінням. «Жодного дня без музики!» – було його життєвим гаслом.

Характерними рисами для музики Ан. Александрова є показова шляхетність, висока емоційність і бездоганність смаку. У творах композитора відчувається велика віра в життя, світлі моральні ідеали, повага й любов до людей.

Список використаних джерел:

1. Анатолій Александров – Портрет радянського композитора. URL : https://ale07.ru/music/notes/song/muzlit/an_alexandrov1.htm (дата звернення : 19.12.2021).

2. Ан. Александров. URL : <https://aleksandrov.music.mos.ru/upload/medialibrary/ace/biografiya-anatoliy-nikolaevich-aleksandrov.pdf> (дата звернення : 19.12.2021).

Михайло Глінка (01.06.1804–15.02.1857) – відомий композитор, автор опери «Руслан і Людмила», яка не одразу, а лише згодом була визнана найбільшим досягненням композитора. Близьке знайомство Михайла Івановича з народною піснею та кріпосним оркестром відбулось ще в дитячі та юнацькі роки. Це мало великий вплив на його подальше життя. Композитор подорожував по Україні й здійснював

тривалі зупинки в Полтаві, Києві, Харкові. Йому належать пісні на вірші Віктора Забіли (вокальна музика українською мовою) «Не щебечи соловейку» та «Гуде вітер вельми в полі» тощо.

Список використаних джерел:

1. Біографія М. Глінки.
URL : https://muzabetka.com.ua/biograf_glinka.html (дата звернення : 20.12.2021).
2. Михайло Глінка цікаві факти. URL : <https://dovidka.biz.ua/mihaylo-glinka-tsikavi-fakti/> (дата звернення : 20.12.2021).

Тетяна Ломова (07.05.) – сучасний композитор, яка є співавтором книги «Музика та рух». Ця збірка є в Інтернеті у вільному доступі, охоплює всі види ритмічних рухів під час занять із дітьми у закладах дошкільної освіти. Цікавими є добір ігор, танців, вправ та методичних вказівок до їх проведення. Книга також містить репертуар для святкових днів, що проводяться з дітьми старшої вікової категорії. Виконуючи вправи з предметами, діти навчаються невимушено діяти під музику, рухатися ритмічно й легко, точно переходити від більш енергійних рухів до плавних у залежності від характеру музики та динамічних змін.

Список використаних джерел:

1. Коротка біографія автора Ломова Т.П. URL : <https://knigogid.ru/authors/159589-lomova-tp> (дата звернення : 20.12.2021).
2. Музыка и движение. URL : <http://xn--80aanvfrmnc5d.xn--80acgfbsl1azdqr.xn--p1ai/file/24bb55736869a377ff05b96f8e97f3a3> (дата звернення : 20.12.2021).

Михайло Жербін (24.12.1911–08.06.2004) – один із фундаторів громадської Академії будівництва України (АБУ), був керівником відділення «Розвиток будівельної науки та техніки та дослідження науково-технічного потенціалу в Україні». Щодо композиторської діяльності Михайла Михайловича, то його романси, вокалізи та інші музичні твори й досі продовжують звучати на концертних майданчиках.

Михайло Жербін характеризується не тільки високими професійними якостями, а також й організаторським талантом: завдяки його авторитету були створені важливі для навчального процесу лабораторії. Окрім того, він активно працював як композитор, виступав з авторськими концертами в Україні та за її межами, мав творчі контакти з українським радіо, філармоніями та театрами. У його творчому доробку більше 250 музичних творів.

Список використаних джерел:

1. К 100-летию со дня рождения Жербина Михаила Михайловича. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=http://www.dnabb.org/spaw2/uploads/images/gherbin.jpg OAD=1&Image_file_name=http://www.dnabb.org/spaw2/uploads/images/gherbin.jpg=PDF/ZNPISK_2011_7_7.pdf (дата звернення : 19.12.2021).
2. М. Жербін: будівельник і композитор. URL : <http://www.dnabb.org/modules.php?name=Pages&go=page&pid=28> (дата звернення : 19.12.2021).
3. Муха А. І. Композитори України та української діаспори : Довідник. Київ : Муз. Україна, 2004. С. 102–103.

Віктор Косенко (24.11.1896–03.10.1938) – видатний український композитор, піаніст та педагог. Його твори характеризуються музично-стильовими ознаками романтичного та пост-романтичного напрямку. Поєднання кращих досягнень європейської музики з національним українським мелосом – це принцип, яким завжди користуються українські композитори, бо

українська академічна музика існує в контексті єдиного європейського процесу. Віктор Косенко є автором романсів, пісень, фортепіанних п'єс тощо. Більшу частину свого життя Віктор Степанович прожив у Житомирі. Це був плідний і щасливий період у житті Косенка-композитора та людини. Він пише чимало фортепіанних творів і романсів, багато яких присвячує своїй дружині, яка завжди підтримувала домашні репетиції, концерти, влаштовувала гостям гостинний прийом.

Список використаних джерел:

1. Віктор Косенко — геній української камерної музики. URL : <https://vechirniy.kyiv.ua/news/58651/> (дата звернення : 19.12.2021).
2. Музей-квартира В. Косенка: Життя і творчість композитора. URL : <http://tmf-museum.kiev.ua/ua/1/cosenko/person/cosenko.htm> (дата звернення : 19.12.2021).

І. Степанова-Боровська (17.12.1949) – сучасна піаністка, музично-громадський діяч, композитор, музичний педагог, учитель-методист, засновник і керівник Світанкові Школи музичної творчості в м. Миколаєві, активна учасниця Міжнародної Світанкової Школи літературно-мистецької творчості в м. Києві, активний член Міжнародного літературно-мистецького товариства «Світанкові обрії», музичний редактор книжкової серії «Світанкова Школа музичної творчості».

Ірина Ігорівна склала сучасний репертуар для навчання на фортепіано за жанровим змістом авторських творів композитора, що стало результатом узагальнення передового міжнародного педагогічного досвіду в музичній освіті. Опубліковані автором твори знайшли своїх прихильників на українських та міжнародних сайтах нотних видань, кількість яких давно вже перевищила 100 000 позначку!

Список використаних джерел:

1. І. І. Степанова-Боровська. Альбом нот для фортепіано. URL : https://lib.iitta.gov.ua/725671/1/%D0%92%D0%92%D0%92_%D0%86%D0%A1%D0%91%20%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%20%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%202%20%D1%96%D0%B7%204%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%203-4%20%D0%BA%D0%BB.pdf (дата звернення : 21.12.2021).
2. Ірина Степанова-Боровська. URL : <http://ukrnotes.in.ua/Stepanova-Borovskaja.php> (дата звернення : 21.12.2021).

Олександр Жук (23.10.1907–31.10.1995) – український композитор, диригент, музичний педагог. Автор музики до комедій «Пошились у дурні» (Марка Кропивницького) і «Розкинулось море широко» (Всеволода Азарова, Всеволода Вишневіського, Олександра Крона), концертів для фортепіано та скрипки, творів для оркестру народних інструментів, вокальних циклів, романсів, музики до театральних вистав тощо. Олександр Абрамович є одним із творців музики до гімну УРСР (1947). Він довгий час викладав у Харківському музичному училищі (1944–1967рр.).

Список використаних джерел:

1. Муха А. І. Композитори України та української діаспори : Довідник. Київ : Муз. Україна, 2004. С. 103–104.
2. Жук Олександр Абрамович. URL : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=18293 (дата звернення : 20.12.2021).
3. Жук Олександр Абрамович. URL : <https://amp.uk.погода-синоптик.pp.ua/4167201/1/zhuk-oleksandr-abramovich.html> (дата звернення : 20.12.2021).

Олександр Білаш (06.03.1931–06.05.2003) – український композитор жанрів класичної та популярної музики, педагог, громадський діяч. Олександр Іванович є автором громадсько-патріотичних, ліричних, жартівливих пісень, романсів, пісень-дум, пісень-балад, опер, цілої низки оперет, симфонічних творів, музики до багатьох вистав та кінофільмів. «Два кольори», «Ясени» та ще понад дві сотні його пісень – це не

просто вокально-інструментальні твори, це музичні пам'ятники лірично-мажорної пісенності минулої доби. Лірична рефлексія, висока сентиментальність у найкращому розумінні цього слова, лаконізм трагічних висловлювань, влучний психологізм – ось лише основні емоційно-образні грані його творчості. Не секрет, що саме ці ознаки складають основу українського національного характеру.

Список використаних джерел:

1. Білаш Олександр Іванович. Спектри творчих кольорів О. Білаша. URL : <https://composersukraine.org/index.php?id=2397> (дата звернення : 21.12.2021).
2. Олександр Білаш. URL : <https://www.pisni.org.ua/persons/20.html> (дата звернення : 21.12.2021).

Рейнгольд Глієр (11.01.1875–23.06.1956) – композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч. Продовжуючи стильові тенденції «Могучої кучки», у низці творів Рейнгольд Моріцович поєднував епічну монументальність, картинність і колористику.

Його композиціям властива розспівність, цікава гармонійна мова, чіткість формотворення. Глієр плідно й різнобічно використовував фольклор різних народів, пропагував твори українських композиторів. Найважливішим внеском Глієра став розвиток та формування професійної музики в Україні. Змалечку цікавився народною музикою, де знаходив образи та інтонації, що були природнім способом художнього вираження його думок і почуттів.

Список використаних джерел:

1. Глієр Рейнгольд Моріцович. URL : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=25646 (дата звернення : 21.12.2021).
2. Рейнгольд Глієр – композитор зі світовим ім'ям родом із Києва. URL : <https://uain.press/blogs/rejngold-gliyer-kompozytor-zi-svitovym-im-yam-rodom-iz-kyyeva-1148612/amp> (дата звернення : 21.12.2021).

Василь Сорока (16.03.1948) – викладач-методист по класу баяна, акордеона. Василь Іванович є автором музики до музичних казок («Хоробрий пожежник», «Жмик і песик Чмик» І. О. Мацко, Б. І. Мельничук, В. І. Сорока), творів для баяна, акордеона, що рекомендовані учням ДМШ та здобувачам коледжів мистецького спрямування. Написані автором музичні твори виконують як учні ДМШ, так і здобувачі закладів вищої освіти. Йому властиві: висока відповідальність за доручену справу, професіоналізм, творчий пошук.

Список використаних джерел:

1. Музична школа. Випуск 114. URL :https://accordion.org.ua/collections/muzichna_shkola_vipusk_114 (дата звернення : 21.12.2021).

2. Сорока Василь Іванович. URL : <https://irp.te.ua/soroka-vasy-l-ivanovy-ch/> (дата звернення : 21.12.2021).

3. Сорока Василь. URL : <https://images.app.goo.gl/CK62FHfxU5CN3yb37>(дата звернення : 21.12.2021).

Юхим Сироткін (21.01.1911–) – композитор, диригент симфонічного та естрадного оркестрів. Юхим Бенціонович є автором старовинних вальсів, романсів, пісень («Новогодняя песенка» та «Новогодняя елочная песня», де він є автором музики та віршів).

Список використаних джерел:

1. Большая биографическая энциклопедия. Сироткин, Ефим Бенционович. URL : https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_biography/113393/%D0%A1%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%BD (дата звернення : 23.12.2021).
2. Сироткін Ю. Б.. URL : https://webirbis.ekmob.org/cgi-bin/cgiirbis_64.exe?LNG=&Z21ID=&I21DBN=WEBS_SIMPLE&P21DBN=WEBS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=1&S21P03=A=&S21STR=%D0%A1%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%BD,%20%D0%95%D1%84%D0%B8%D0%BC%20%D0%91%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (дата звернення : 23.12.2021).
3. Улюблені пісні. Выпуск 9 [Ефім Сироткін]. URL : <https://coollib.net/b/478048-efim-bentsionovich-sirotkin-sostavitel-lyubimyie-resni-vyipusk-9/read> (дата звернення : 23.12.2021).

Микола Різо́ль (19.12.1919 – 17.03.2007) – талановитий педагог, видатний музикант, патріарх українського баянного мистецтва та фундатор професійного баянного виконавства, професор Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Його життя – симфонія із багатьма лейтмотивами й темами, віковою панорамою часу й простору, які людина-творець долала в постійному сходженні.

Микола Різо́ль уперше розробив принципи п'ятипальцевої аплікатури гри на баяні. Науковці відзначають, що це був революційний вплив на розвиток баянного мистецтва не лише в Україні, а й світі. Його ім'я уособлює поворотний момент у становленні вітчизняної академічної баянної культури загалом. Музика Миколи Івановича ґрунтується на народнопісенному мелосі, відзначається простотою, ширістю, яскравістю гармоній, поліфонічним розмаїттям, стрункістю, довершеністю форми, національним колоритом.

Список використаних джерел:

1. Olga Golynska. Епоха пошуків і звершень: до 100-річчя від дня народження Миколи Різоля. URL : <http://mus.art.co.ua/epokha-poshukiv-i-zvershen-do-100-richchia-vid-dnia-narodzhennia-mykoly-rizolia/> (дата звернення : 23.12.2021).

2. Різо́ль Микола Іванович. URL : https://www.dnipro.lib.dp.ua/Mykola_Ryzol (дата звернення : 23.12.2021).

ПІСЛЯМОВА

Матеріали практичного посібника «Фортепіанна палітра танцювальної музики. Ч. 1 : Вальси. Польки» представлено досить різноманітною фортепіанною палітрою ритмічних танцювальних композицій. Переважна більшість вальсових творів надано в розмірах на 3/4 та 3/8, 6/8, польок – 2/4 і вимагає зосередження уваги на нотному тексті, точній передачі танцювальних рухів. Музичні ритми танцювальних композицій взаємодіють із емоційним станом людини (частота дихання, рухи, пульс, моторика), посилюють цей ефект, знаходять особливе місце в житті кожної особистості.

Технічна підготовка майбутніх учителів музики дозволить виконати танцювальні твори, охопити цілком їхню побудову, де є акордова фактура, арпеджовані рухи тощо. Окрім того, вальси та польки дають можливість відпрацювати різні варіанти педалізації, знайти пластичне рішення образів через спектр різних засобів музичної виразності, стиль і манеру інструментального виконання. Обов'язковим також є дотримання відповідного темпу, як одного з найважливіших засобів музичної і танцювальної виразності, що має велике значення при виконанні танцювальних рухів.

Відомо, що жоден вид мистецтва не може існувати без такого важливого процесу, як створення художнього образу. Для представника будь-якого виду мистецтва: художника, письменника, поета, музиканта, танцюриста – цей процес є творчим началом, можливість висловити своє особисте «Я», розкрити власний творчий потенціал.

Зазначимо, що музика має свої особливості, хореографічні танці – свої, але, як правило, хореографія не може існувати без музики. Твори, що запропоновані в цьому практичному посібнику, можна використовувати як в освітній програмі, так і в заняттях із класичного танцю для майбутніх хореографів. Окрім того, дводольні та трьохдольні розміри можна застосовувати в класичних танцях для супроводу таких рухів екзерсису,

як *battement tendu*, *battement tendu jete*, *frappe*, *grand battement*, *grand battement jete*, *rond de jambe par terre* тощо. Такий підхід цілком є реальним як у методичному, так і в художньому плані. Розмаїті мелодії танцювальних п'єс сприятимуть емоційному розвитку майбутнього фахівця, виховуватимуть його музичний смак, розширюватимуть світогляд. Варто додати, що представлені ритми української танцювальної музики легко сприйматимуться слухачами, виконавцями, формуватимуть відповідні тембри інструментального звучання.

Танцювальні композиції, представлені в цій роботі, пройшли апробацію на кафедрі фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Їхнє виконання спрямовується єдиним емоційним поривом і посилюється виконавською майстерністю. Головним критерієм добору матеріалу став танцювальний характер музики.

Метод роботи над нотним текстом передбачав оволодіння невеликим за обсягом музичних творів під час проведення індивідуальних музичних занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано). Вальси та польки західноєвропейських, зарубіжних та українських композиторів відрізняються довершеністю, доступністю музичної мови, зручністю виконання, динамічністю, досконалістю форми тощо.

Відтворення танцювальної музики буде націлювати виконавців на усвідомлене сприйняття музичних творів, уміння слухати й вслухатися в музичну побудову кожної фрази, розрізняти жанрову стилістику, орієнтуватись у характері музики, ритмічному малюнку, динамічних нюансах. Не менш важливим буде й розвиток креативності, збагачення досвіду, що надасть особистісний смисл освітній діяльності майбутніх учителів, і, безперечно, стане міцним підґрунтям для оволодіння професійними вміннями та творчого застосування в подальшій педагогічній діяльності.

ГЛОСАРІЙ

Балет – вид театрального мистецтва, що поєднує танець, музику, драматургічний задум; театральна вистава з певним сюжетом, який розкривається засобами пластики танців, міміки та музики; танцювальна вставка в опері. Походить із Франції (Академічний тлумачний словник української мови. URL : <http://sum.in.ua/s/balet> (дата звернення : 28.12.2021).

Інструментальна музика – твори, що виконуються на музичних інструментах, протиставлення вокальній, голосовій музиці (Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Дніпрова хвиля : Мюнхен, 1971. С. 45).

Композитор – автор музики, який komponує (із лат. – складає) музичні твори (Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Дніпрова хвиля : Мюнхен, 1971. С. 53).

Лібрето – словесний текст (короткий зміст) опери, оперети тощо, який видається окремою книжечкою (Академічний тлумачний словник української мови. URL : <http://sum.in.ua/s/Libretto> (дата звернення : 28.12.2021).

Мелодія – тони, що слідуєть один за одним, пов'язані між собою ритмічно; ритмічна послідовність музичних звуків, організованих ритмічно й ладово-інтонаційно (Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Дніпрова хвиля : Мюнхен, 1971. С. 71).

Метроном – годинниковий прилад із маятником для визначення темпу шляхом точного відліку тривалостей музичного метру. Пересуваючи тягарець на маятнику сповільнюємо або прискорюємо рух маятника. М.М. 60 означає, що в одній хвилині 60 рухів маятника. М.М. означає метроном Мельцеля (має таку назву на честь одного із винахідників) (Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Дніпрова хвиля : Мюнхен, 1971. С. 73).

Опера – музично-драматичний твір, що поєднує інструментальну музику з вокальною, може виконуватись у театрі; синтетичний жанр, де поєднується спів, інструментальна музика, слово, акторська гра, хореографія. Частіше опера зустрічається із суміжними їй галузями – драматичним театром, літературою, симфонічною музикою, побутовим ліричним романсом (Академічний тлумачний словник української мови. URL : <http://sum.in.ua/s/Opera> (дата звернення : 28.12.2021). Музичний твір, де в основному співають. Основою опери є текст-лібретто, до якого композитор складає музику (Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Дніпрова хвиля : Мюнхен, 1971. С. 82–83).

Оперета – музично-драматичний комедійний твір, здебільшого розважального жанру, де співи й танці поєднуються з розмовним діалогом (Академічний тлумачний словник української мови. URL :). Мала опера, де рівнозначно співають і говорять; звичайно з легким, комічним текстом та танцями (Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Дніпрова хвиля : Мюнхен, 1971. С. 83).

Ped. скорочено педаль («нога»), у фортепіано натиском ноги підноситься глушник, щоб струни довше звучали (права педаль), при натиску лівої пед. пересуваються образ я молоточки й ударяють тільки в одну з трьох струн (уна корда) (Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Дніпрова хвиля : Мюнхен, 1971. С. 87).

Танець – вид мистецтва, в якому художній образ виникає із системи положень тіла людини (Ємельянова О. Ю. Музичне оформлення уроку класичного танцю : навч.-метод. посібник для роботи зі студентами третього-четвертого курсів напряму підготовки 6.020202 Хореографія. Бердянськ : Видавець БДПУ, 2016. С. 82).

Тема – музична думка, що складається із кількох тактів.

Тембр – краса, забарвлення звука.

Темпо – час, міра часу, швидкість у виконанні музичних творів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ТА ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І. О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера. Суми : ФОРМ Цьома С. П., 2020. 157 с.
2. Ємельянова О. Ю. Музичне оформлення уроку класичного танцю : навч.-метод. посібник для роботи зі студентами третього-четвертого курсів напряму підготовки 6.020202 Хореографія. Бердянськ : Видавець БДПУ, 2016. 85 с.
3. Зайдель Т. В. Танцювальні жанри. Лекція для студентів І курсу факультету фізичного виховання спеціалізації хореографія з дисципліни «Історія мистецтва (музики)». Львів, 2013. 22 с.
4. Литвиненко В. А. Зразки народної хореографії : підручник. 2-е вид. Київ : Альтерпрес, 2008. 468 с.
5. Методика музичного виховання: Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі : метод. реком. до змісту, організації та проведення уроків музичного мистецтва в ЗОШ для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6020204 «Музичне мистецтво», 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) ; уклад. М. М. Качур. Мукачєво : МДУ, 2017. 26 с.
6. Методика хореографічної роботи з дітьми : навч.-метод. посібник ; уклад. І. М. Кошавець, М. П. Кошавець та інші. Харків, 2019. 158 с.
7. Музыка и движение (упражнения, игры и пляска для детей 6–7 лет). URL : <http://dancelib.ru/books/item/f00/s00/z00000008/index.shtml> (дата звернення : 25.12.2021).
8. Муха А. І. Композитори України та української діаспори : Довідник. Київ : Муз. Україна, 2004. 352 с.
9. Ноты зарубежных композиторов. URL : <https://sites.google.com/site/tietotalteenrymusiikki/noty/s-1> (дата звернення : 25.12.2021).
10. Овчаренко Едуард. Подорож у країну вальсу. URL : <https://i-ua.tv/culture/28071-podorozh-u-krainu-valsu> (дата звернення : 25.12.2021).

11. Полька. URL : <http://notes.tarakanov.net/katalog/zhanri/polika/#genres=59!page=1!str=> (дата звернення : 27.12.2021).
12. Програма фахового вступного випробування з дисципліни «Музичне мистецтво». Бердянськ : БДПУ, 2021. 23 с.
13. Розвиток педагогічної та музично-хореографічної і образотворчої обдарованості особистості: інноваційні підходи : зб. наук. праць за матеріалами наук.-практ. конфер. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2016. 121 с.
14. Сборник «Пьесы для фортепиано украинских композиторов» URL : <http://notes.tarakanov.net/katalog/kompozitsii/sbornik-piesi-dlya-fortepiano-ukrainskih-kompozitorov/> (дата звернення : 27.12.2021).
15. Сборник танцев советских и зарубежных композиторов для фортепиано ; сост. М. Парцхаладзе. Вып. 9. Издательство : Музыка, 1966. С. 14. URL : <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGkXdCRLhTljskDkwwgZcPSkXvZ?projector=1> (дата звернення : 25.11.2021).
16. Укр. композитори. Довідник. URL : <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13643/file.pdf> (дата звернення : 03.01.2022).
17. Українська музична енциклопедія. Київ, 2008 URL : https://shron3.chtyvo.org.ua/Skrypnyk_Hanna/Ukrainska_muzychna_entsyklopediia_Tom_2.pdf?PHPSESSID=t261bgeoe43gghm47tb7tdec66 (дата звернення : 22.12.2021).
18. Хореографія в системі підготовки фахівців музичного мистецтва : навч. посіб. ; уклад. І. М. Кощавець. Харків, 2014. 78 с.
19. Шевченко М. В. Активні технології як ефективний засіб розвитку музично-ритмічних здібностей учнів початкової школи на уроках музичного мистецтва : метод. посібник. Білгород-Дністровський, 2021. URL : <https://naurok.com.ua/metodichniy-posibnik-aktivni-tehnologi-yak-efektivniy-zasib-rozvitku-muzichno-ritmichnih-zdibnostey-uchniv-pochatkovo-shkoli-na-urokah-muzichnogo-mistectva-215546.html> (дата звернення : 22.12.2021).

20. Юцевич Ю. Є. Музыка : словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 352.

ДОДАТКИ

Додаток А

Темпи танцювальної музики (за метрономом)¹

Темпи	Італійські терміни	Орієнтовне значення	Метроном (шкала І. Мельцеля)
Дуже повільні	Grave Largo Largemento	Суворо, дуже повільно Широко, дуже повільно Широко, протяжно	40–48 44–52 46–54
Досить повільні	Adagio Lento Largetto	Спокійно, повільно Повільно Швидше, ніж Largo	48–56 50–58 54–63
Повільні	Andante Andante maestoso Andante non troppo	Повільно, помірно Повільно й урочисто Не дуже повільно	58–72 60–69 66–80
Помірні	Andante con moto Andantino Moderato assai Moderato	Повільно, але рухливо Швидше, ніж Andante Дуже помірно Помірно	69–84 72–88 76–92 80–96
Жваві	Con moto Allegretto moderato Allegretto Allegretto mosso Animato Animato assai	Рухливо Помірно жваво Повільніше, ніж Allegro Жвавіше, ніж Allegretto Жваво, натхненно Дуже натхненно, жваво	84–100 88–104 92–108 96–112 100–116 104–120

¹ Для визначення темпу годинника (чи секундоміра) рахується кількість ритмічних одиниць упродовж хвилини. Це й буде темп.

Швидкі	Allegro moderato	Помірно швидко	108–126
	Tempo di marcia	У темпі маршу	112–126
	Allegro non troppo	Не дуже швидко	116–138
	Allegro	Швидко, весело	120–144
	Allegro molto	Досить швидко	138–160
	Allegro assai	Дуже швидко	144–168
	Allegro agitato	Швидко, збуджено	152–176
	Allegro vivace	Повільніше, ніж Vivace	160–184
Дуже швидкі	Vivace	Значно швидше, ніж Allegro	168–192
	Presto	Дуже швидко	184–200
	Prestissimo	Надзвичайно швидко	192–208

Додаток В

Музичні терміни, що вживаються в танцювальній музиці²

Adagio (адажіо) – спокійно, повільно

Adagio grazioso (адажіо граціозо) – повільно й граціозно

Adagio maestoso (адажіо маестозо) – повільно й урочисто

Adagio sostenuto (адажіо sostenuto) – повільно й добре витримуючи звуки

Affetto (аффетто) – почуття, **con affetto** (кон аффетто) – із почуттям

Affettuoso (аффеттуозо) – любовно, ніжно, із пристрасним поривом

Agitato (аджітато) – зі збудженням, тривожно, стурбовано

Alla moderna (алля модерна) – у новому стилі

Allegro (аллегро) – весело, швидко, життєрадісно

Allegro agitato (аллегро аджітато) – швидко, схвильовано, збуджено

Allegro con brio (аллегро кон бріо) – швидко і з запалом

Allegro maestoso (аллегро маестозо) – швидко, урочисто

Allegro moderato (аллегро модерато) – помірно швидко

Andante cantabile (анданте кантабіле) – повільно й наспівно

A tempo (а темпо) – у темпі

² Наголоси в словах виділені курсивом

Ben marcato (бен маркато) – чітко, виділяючи

Brio, con brio, brioso (бріо, кон бріо, бріозо) – запал, вогонь, із запалом, із піднесенням

Cantabile (кантабіле) – співуче, наспівно

Cantando (кантандо) – співуче, наспівно

Capo, da capo (капо, да капо) – початок, спочатку

Con affetto (кон аффетто) – із почуттям, пристрасно

Con espressione (кон еспресьйоне) – із експресією

Con moto (кон мото) – рухливо

Con spirito (кон спіріто) – із захопленням

Crescendo (крешендо) – збільшуючи силу звука

Da capo al fine (да капо аль фіне) – із початку до кінця

Diminuendo (дімінуендо) – поступово зменшуючи силу звука

Distinto (дістінто) – ясно, чітко

Dolce (дольче) – ніжно, ласкаво

Espressivo (еспрессіво) – виразно, експресивно

Festevole, festivo, festoso (фестеволе, фестіво, фестозо) – весело, грайливо, святково

Fine (фіне) – кінець

Forte (форте) – сильно, голосно **Fresco** (фреско) – свіжо, бадьоро, весело

Fresco (фреско) – свіжо, бадьоро, весело

Fuoco, con fuoco (фуоко, кон фуоко) – вогонь, полум'яно, пристрасно

Galante (галянте) – галантно, вишукано

Giocoso (джіюкозо) – грайливо

Grandiose (грандіозо) – грандіозно, велично

Grazioso (граціозо) – граціозно

Legato (легато) – зв'язко, зливо

Lento (ленто) – повільно

Lesto (лесто) – швидко, жваво

Malinconico (малінконіко) – меланхолійно, сумно

Mobile (мобіле) – легко, рухливо, мінливо

Moderato (модерато) – помірно (між **Andante** й **Allegro**)

Mosso (мосссо) – жваво, рухливо

Netto (нетто) – ясно, чітко, виразно

Non legato (нон легато) – не легато, не зв'язано

Sensibile (сенсібіле) – із почуттям, зворушливо

Sforzando, sforzato (сфорцандо, сфорцато) – раптовий акцент,

що припадає на будь-яку ноту або акорд

Soave (соаве) – солодко, ніжно, ласкаво

Sostenuto (состенуто) – стримано, зосереджено

Tempo di valse (темпо ді вальсе) – у темпі вальсу

Tempo giusto (темпо джюсто) – відповідний темп

Tempo primo (темпо прімо) – початковий темп

Veloce (вельоче) – швидко, легко

Vezzoso (вещозо) – ніжно, риєно, легко

Volando (воляндо) – літаючи, порхаючи

Навчальне видання

Тетяна ДОРОШ

**ПАЛІТРА ФОРТЕПІАННОЇ
ТАНЦЮВАЛЬНОЇ МУЗИКИ**

Практичний посібник

для здобувачів першого (бакалаврського) вищого рівня

Частина 1

Вальси. Польки

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерний набір та художнє оформлення Дорош Т.